

informatika

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

Musiqisi *Üzeyir Hacıbəylinin,*
sözləri *Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadırız!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hərbə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

LAYIHƏ

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

LAVİHƏ

LAYIHƏ

İSMAYIL SADIQOV
NAİDƏ İSAYEVA
AYGÜN ƏZİZOVA

Ümumtəhsil məktəblərinin **2**-ci sinfi üçün

informatika

fənni üzrə

DƏRSLİK

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
bn@bakineshr.az və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

B

A

K

I

N

Ə

Ş

R

LAYİHƏ

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

1

OBJEKT

1. Obyekt nədir	6
2. Oxşar əlamətlər	8
3. Qruplaşdırma	10
4. Fərqləndirici əlamətlər	12
5. Tapmacalar	14
Sual və tapşırıqlar	16

2

İNFORMASIYA

6. İnformasiyanın növləri	18
7. İnformasiyanın alınması	20
8. İnformasiyanın təqdim olunması	22
9. İnformasiyanın saxlanması	24
10. İnformasiyanın ötürülməsi	26
Sual və tapşırıqlar	28

3

ALQORİTM

11. Hərəkətlər və hadisələr ardıcılığı	30
12. Alqoritm	32
13. Alqoritmın icrası	34
14. Doğru və yalan mülahizələr	36
15. Qeyri-müəyyən mülahizə	38
16. Ən sadə və ən qısa yol	40
Sual və tapşırıqlar	42

4

KOMPÜTER

17. Kompüter və onun hissələri	44
18. Kompüter sinfində davranış qaydaları	46
19. Klaviatura və siçan qurğusu	48
20. İş masası və proqram pəncərəsi	51
21. Mətn redaktoru	53
22. Mətnin formatlanması	55
23. Qrafik redaktor	57
24. Mətnli şəkillər	59
25. Kalkulyator proqramında hesablamalar	61
Sual və tapşırıqlar	63

1

ОБЪЕКТ

1. OBYEKT NƏDİR

- Şəkildə hansı əşyaları görürsən?
- Bu əşyaları bir sözlə necə adlandırmaq olar?

Ətrafımızda çoxlu varlıqlar var. Məsələn, insanlar, heyvanlar, bitkilər, dağlar, binalar, maşınlar. Hər bir varlıqdan, eləcə də, hadisədən müəyyən informasiya ala bilərik. İnformasiya ala bildiyimiz varlıq və hadisələri **obyekt** adlandıracağıq.

Obyektlər

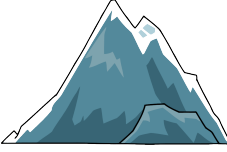
qarışqa

qız

fil

dağ

günəş

bulud

telefon

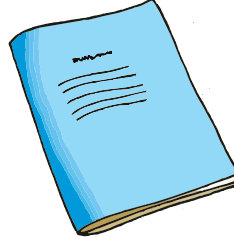
Hər bir obyektin adı və əlamətləri var. **Rəng, forma, tərkib, hərəkət** obyektin əlamətləridir. Obyektin əlamətləri haqqında informasiyanı duyğu üzvlərimiz vasitəsilə alırıq.

Məsələn:

Obyektin adı – dəftər

Forması – düzbucaqlı

Rəngi – göy

Açar sözlər

Obyekt

Obyektin əlaməti

Obyektin adı

Obyektin forması

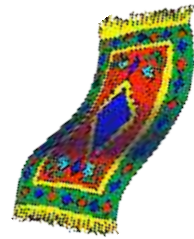
Obyektin rəngi

Tapşırıq

1 Verilmiş obyektlərin adlarını söylə.

2 Verilmiş obyektlərin əlamətlərini söylə.

3 Şəkildəki ayıların əlamətlərini söylə.

2. OXŞAR ƏLAMƏTLƏR

- Hansı obyektlərin rəngi eynidir?
- Hansı obyektlərin forması oxşardır?

Obyektləri müxtəlif əlamətlərinə görə müqayisə etmək olar. Onlar forma, rəng və başqa əlamətlərə görə bir-birinə bənzəyə, yaxud fərqlənə bilər.

Formaları oxşardır.

Hər ikisinin **tikanları** var.

Açar sözlər

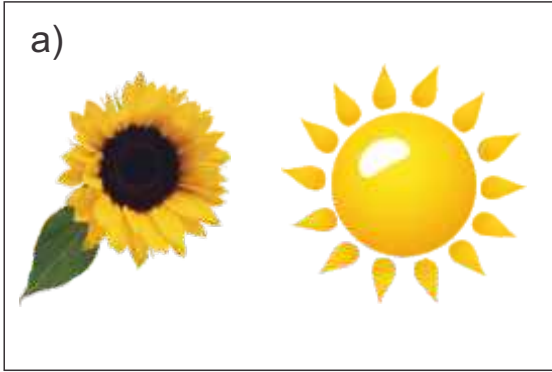
Obyektlərin müqayisəsi
Oxşar əlamətlər
Oxşar hissələr

Obyektlər bir-birinə oxşar hissələrinə görə də bənzəyə bilər. Məsələn, ağ xalat həkimi aşpaza bənzədir.

Tapşırıq

1 Bu obyektlərin hansı əlamətləri oxşardır?

2 Sıradakı sözlərin hansı oxşar əlaməti var?

a) **ATA** **ANA**

b) **SAAT** **AÇAR** **MASA**

3 Hər sırada artıq obyekti tap. Seçimini izah et.

b) 22 42 63 82

4 Hansı əlamətlərinə görə bu obyekti aşağıdakı sıraya artırmaq olar?

a) İnek b) Avtomobil

3. QRUPLAŞDIRMA

- Otaqda nə üçün səliqəsizlikdir?
- Yerdə olan əşyalar hansı rəflərdən götürülüb?

Obyektləri oxşar əlamətlərinə görə **qruplaşdırmaq** olar. Adtən, qrupun adı obyektlərin ümumi əlamətinin adı ilə bağlı olur.

Açar sözlər

Obyektlər qrupu
Qruplaşdırma

Formasına görə kitab və dəftəri bir qrupa ayırmaq olar ("Düzbucaqlı obyektlər" qrupu). Rənginə görə almanı və karandaşı "Qırmızı obyektlər" qrupuna aid etmək olar.

Tapşırıq

- 1 Verilmiş hərfləri sait və samitlərə ayır.
Saitlər qrupunda daha hansı hərflər olmalıdır?

A T K
M C E O

- 2 Hər qrupu adlandır.

- 3 Obyektlərdən müxtəlif qruplar düzəlt və adlandır.

- 4 Hər obyektı bir qutuya yerləşdir.

4. FƏRQLƏNDİRİCİ ƏLAMƏTLƏR

Ata: – Qızım, zəhmət olmasa, köynəyimi gətir.

Ata: – Qızım, zəhmət olmasa, **sarı rəngli, zolaqlı** köynəyimi gətir.

- Nə üçün qız birinci halda köynəyi tapa bilmədi?
Atasının hansı sözləri köynəyi seçməkdə ona kömək etdi?

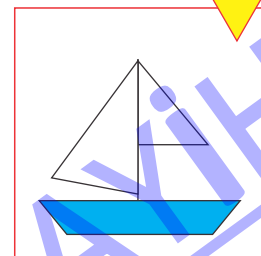
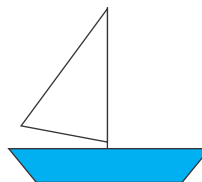
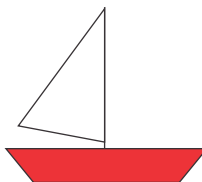
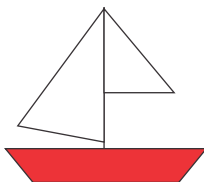
Obyektləri ümumi əlamətlərinə görə eyni adlı qrupa daxil etmək olar. Ancaq qrupun adına görə konkret obyekt müəyyən etmək çətin olur.

Bir qrupda olan obyektləri onların **fərqləndirici əlamətlərinə** görə müəyyən etmək olar.

Açar sözlər

Obyektin fərqləndirici əlamətləri

Məsələn, sonuncu qayıqı seçmək üçün bu əlamətləri söyləmək olar: **ikiyelkənli, göy qayıq.**

Tapşırıq

1 Şəkillərdə fərqləri tap.

2 Hər obyektin bir neçə fərqli əlamətini söylə.

3 Hər bir obyektə o birilərindən fərqləndirən bir əlamətini söylə.

1

2

3

4

4 Hər sətirdə artıq olan sözü tap. Seçimini izah et.

İyun, dekabr, iyul, avqust

Ağdam, Araz, Naxçıvan, Quba, Şəki

Qartal, kəpənək, təyyarə, dəvəquşu

5 Bu əlamətlərə görə obyektə tap.

Ağacda bitir, bənövşəyi rəngdədir.

5. TAPMACALAR

- Tapmacanın cavabı hansıdır? Nəyə görə dəqiq cavabı vermək olmur?
- Oğlan nə deməlidir ki, uşaqlar obyektı tapsın?

Obyektı təsvir edərkən onu başqa obyektlərdən fərqləndirən əlamətləri söyləmək lazımdır. Əlamətlər düzgün deyilməyəndə obyektı tapmaq çətin olur.

Tutaq ki, siz qaşığı təsvir etmək istəyirsiniz. Əgər “dəmirdəndir, mətbəxdə istifadə edilir” desəniz, onda insanın ağına “qaşığı”, “çəngəl”, “bıçaq”, “tava” kimi əşyalar gələ bilər. Ancaq əlavə etsəniz ki, “onunla şorba yeyirlər”, söhbətin **qaşıqdan** getdiyini bilmək olar.

Tapşırıq

1 Tapmacaları tap.

Altı taxta, üstü taxta,
Bəy oturub otaqda,
Qoyun deyil, otlayır,
Toyuq deyil, yumurtlayır.

Baxsan onun üzünə,
Görünərsən özünə.

Qanadı var, uçmağa,
İynəsi var sancmağa.
Sevir işi, zəhməti,
Odur ki, var hörməti.

Ləyəndə, ay ləyəndə,
Gül boynunu əyəndə,
Yeyilər kal vaxtında,
Yemək olmaz dəyəndə.

2 Şəklə bax və tapmacanı tamamla.

Düzbucaqlıdır, deyil,
Qulpu var, deyil,
Cibləri var, deyil,
Ona mən yığiram.

3 Aşağıdakı obyektlərə aid tapmaca düzəlt. Tapmacada onların əlamətlərindən istifadə et.

SUAL VƏ TAPŞIRIQLAR

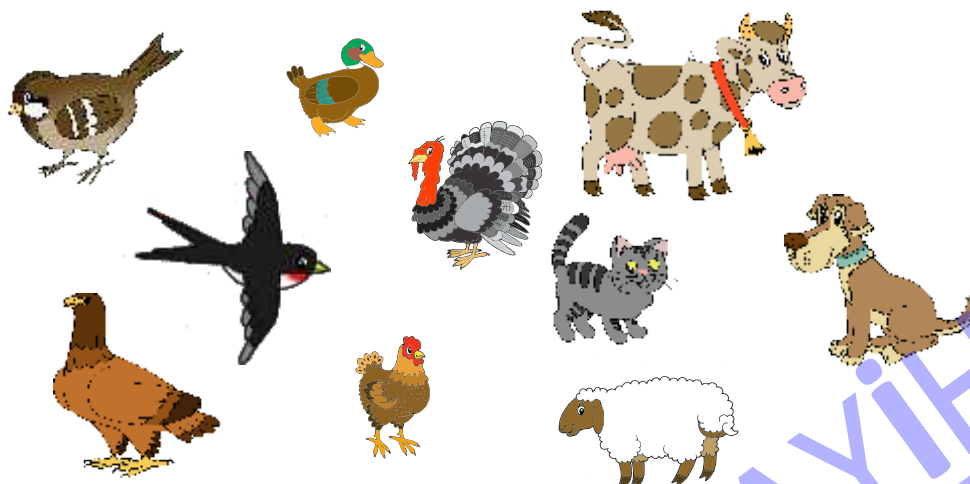
1. Verilmiş obyektlərin oxşar və fərqləndirici əlamətlərini söylə.

2. Yarasa, quş, kəpənək, arı və təyyarənin hansı ümumi əlamətləri var?
3. Kompüter ilə telefonun hansı oxşar əlamətləri var? Qaranquşla pinqvinin hansı fərqləndirici əlamətləri var?
4. Leylaya, yemək yeməsi üçün aşağıdakı hansı obyektlər lazım ola bilər?

Dəftər, çəngəl, duz, çörək, gündəlik, sabun, pozan, pendir, kolbasa, kompüter.

5. Aşağıdakı heyvanları necə qruplaşdırmaq olar?

2

İNFORMASIYA

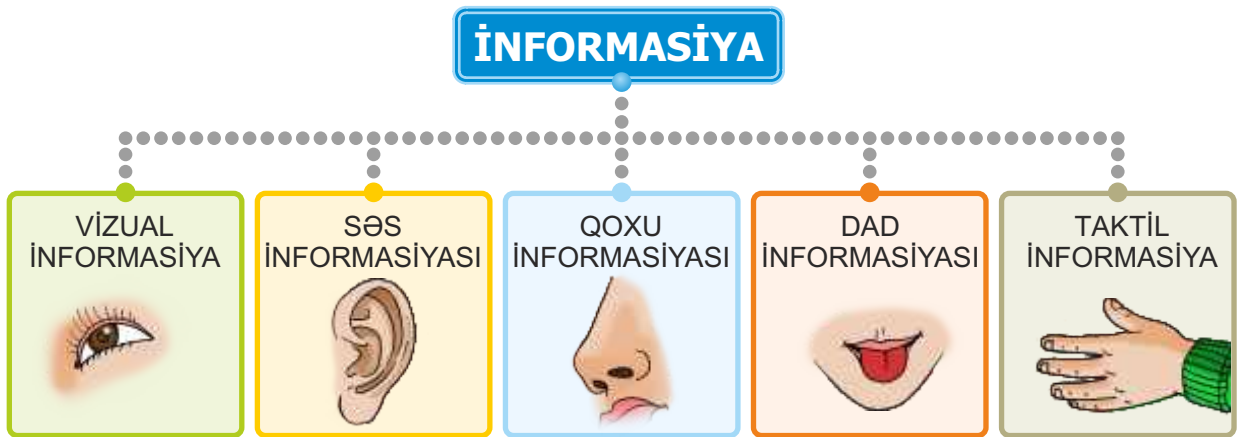

LAYIHƏ

6. İNFORMASIYANIN NÖVLƏRİ

İnsan həm canlı, həm də cansız təbiətdən **informasiya** alır. Bu informasiyalar beş duyğu üzvü – **göz, qulaq, burun, dil və dəri** vasitəsilə qəbul edilir.

Duyğu üzvlərinə uyğun olaraq informasiyaları da beş növə ayırırlar.

- **Vizual informasiya** göz vasitəsilə;
- **Səs informasiyası** qulaq vasitəsilə;
- **Qoxu informasiyası** burun vasitəsilə;
- **Dad informasiyası** dil vasitəsilə;
- **Taktil informasiya** toxunmaqla və ya dəri vasitəsilə alınır.

Açar sözlər

İnformasiyanın növləri
Vizual informasiya
Səs informasiyası
Qoxu informasiyası
Dad informasiyası
Taktil informasiya

? Qız və oğlan hansı növ informasiya alır?

Tapşırıq

- 1 Verilmiş obyektlərin fərqləndirici əlamətlərini hansı duyğu orqanları vasitəsilə bilmək olar?

a)

b)

c)

d)

- 2 İyləməklə qızılgülü nərgizdən fərqləndirmək olarmı? Bəs qərənfil və laləni?

- 3 a) Səs informasiyasına aid ifadəni seç.

QARPIZIN DADI, YAĞIŞIN ŞIRILTISI,
QƏHVƏNİN ƏTRİ, ŞƏHƏRİN MƏNZƏRƏSİ

- b) Vizual informasiyaya aid ifadəni seç.

PƏNCƏRƏDƏN GÖRÜNTÜ, QUŞLARIN SƏSİ,
YEMİŞİN ƏTRİ, BALIN ŞİRİNLİYİ

- 4 Aşağıdakı əlamətlərə malik obyektləri hansı duyğu üzvü vasitəsilə müəyyən etmək olar?

Turş	Ağ	Xışıltılı
Bərk	Gözəl	Kəskin
Yumru	Səs-küylü	Kələ-kötür
Gurultulu	Ətirli	Şirin

7. İNFORMASIYANIN ALINMASI

Təbiəti müşahidə edərkən, kitab oxuyarkən, kompüterdə işləyərkən, müəllimi dinləyərkən biz müxtəlif informasiya alırıq. Burada təbiət, kitab, kompüter, müəllim – **informasiya mənbələri**, biz isə **informasiyanın qəbuledicisiyik**.

Ətrafımızda olan hər bir obyekt müəyyən informasiya mənbəyidir. Qazanda hansı xörəyin olduğunu onun iyindən, yaxud qazanın içinə baxmaqla bilmək olar.

Burun və ya gözlə alınan bu informasiyanın mənbəyi qazandakı xörəkdir.

Açar sözlər

informasiyanın qəbul edilməsi
informasiya mənbəyi
informasiya qəbuledicisi

Tapşırıq

1 İnformasiya mənbələrinə uyğun şəkilləri göstər.

Taktil informasiyanın mənbəyi

Vizual informasiyanın mənbəyi

Dad informasiyasının mənbəyi

Qoxu informasiyasının mənbəyi

Səs informasiyasının mənbəyi

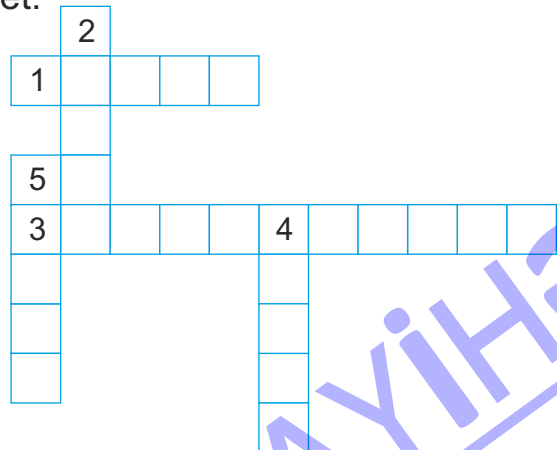

2 Aşağıdakı cümlələrdə informasiya mənbələrini və informasiya qəbuledicilərini müəyyənləşdir.

- Biz zooparkda müxtəlif maraqlı heyvanlar gördük.
- İt pişiyi görən kimi zəncirindən qopmağa çalışdı.
- Mətbəxdən gələn iylər bizə sabahkı bayramdan xəbər verirdi.
- Kompotu stolun üstünə qoymamışdan əvvəl anam onun dadına baxdı.
- Sərin kompotu mənə verməzdən əvvəl anam əli ilə stəkana toxunub onun çox soyuq olub-olmadığını yoxladı.

3 Krossvordu vərəqdə çək və həll et.

1. Bu duyğu üzvü vasitəsi ilə biz səs informasiyasını qəbul edirik.
2. Bu duyğu üzvü vasitəsi ilə biz qoxuları hiss edirik.
3. Məlumat, xəbər.
4. İnformasiyanın alındığı yer.
5. Bilik mənbəyidir, onu oxuyurlar.

8. İNFORMASIYANIN TƏQDİM OLUNMASI

İnformasiyanı müxtəlif formalarda **təqdim etmək** olar. Məsələn, pişiyi təqdim etmək üçün onun haqqında danışmaq, adını yazmaq, onun kimi səs çıxarmaq və yaxud onun şəklini çəkmək olar.

Açar sözlər

Mətn Diaqram
Şəkil Cədvəl

Aşağıda eyni bir informasiyanın dörd müxtəlif **təqdimolunma** forması verilib.

Mətn

Əhmədin **dörd** konfeti və **bir** alması var.
Lalənin **üç** konfeti və **üç** alması var.

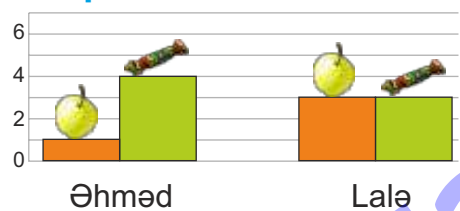
Şəkil

Cədvəl

Uşağın adı	Konfetlərin sayı	Almaların sayı
Əhməd	4	1
Lalə	3	3

Diaqram

Bu təqdimolunma formalarından hansı ilə işləmək daha rahatdır?

İnformasiyanın növündən və məqsəddən asılı olaraq başqa təqdimolunma formalarından da istifadə etmək olar.

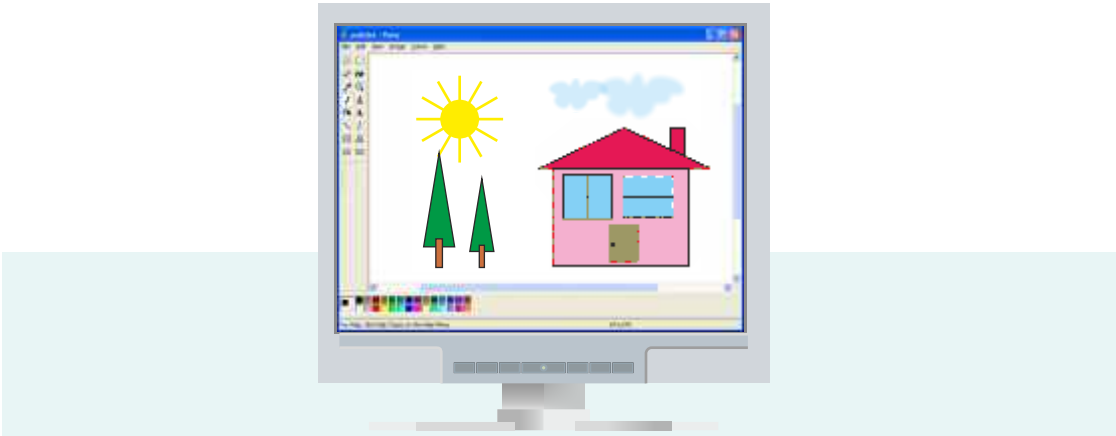
Tapşırıq

- 1 Şəkildə hansı növ informasiya təqdim olunur?

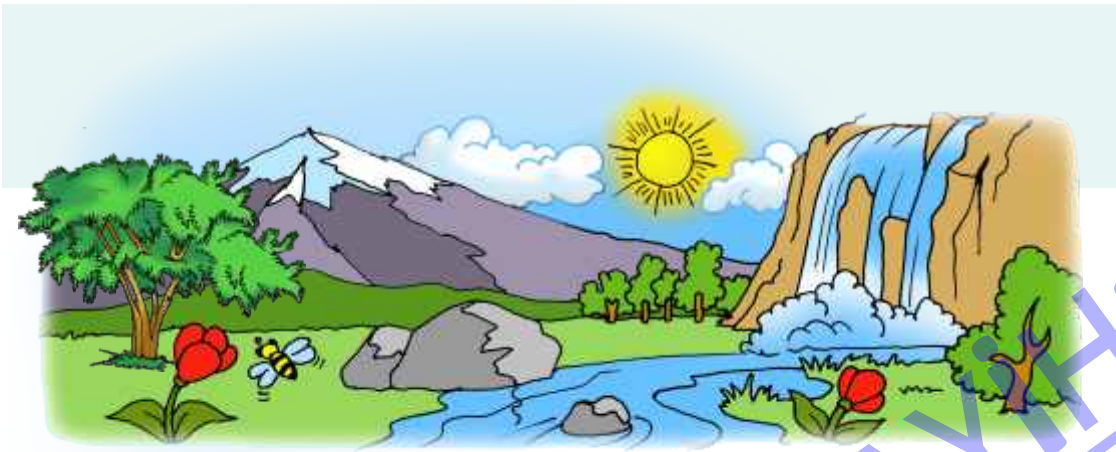

- 2 Dövlət rəmzlərini (gerb, bayraq və himni) hansı formada təqdim etmək daha əlverişli olar?

- 3 Monitorun ekranında informasiya hansı formada təqdim olunub?

- 4 Bu mənzərəyə baxan şair, bəstəkar və rəssam onu hansı formada təqdim edəcək? Bu iş sizə tapşırılsa, təqdimolunma formalarından hansını seçərsiniz?

9. İNFORMASİYANIN SAXLANMASI

Qədim zamanlarda insanlar informasiyanı daşlarda, gil lövhələrdə, qurudulmuş heyvan dərisi üzərində və başqa əşyalarda yazmaqla saxlayırdılar.

Bunun üçün şəkillərdən, simvollardan istifadə edilirdi.

Açar sözlər

İnformasiya daşıyıcıları
İnformasiyanın saxlanması
Elektron informasiya daşıyıcıları

Gil lövhə

Perqament
(qurudulmuş heyvan dərisi)

Hər bir informasiya müxtəlif yerlərdə saxlanıla bilər. İnformasiyanı saxlamaq və ötürmək üçün istifadə olunan daş, taxta, lövhə, kağız və başqa obyektlər **informasiya daşıyıcıları** adlanır.

Musiqini not dəftərində, audiokasetlərdə, optik disklərdə saxlamaq olar. Bunlar musiqi informasiyasının daşıyıcılarıdır.

Kompüterdə informasiyanı saxlamaq və başqalarına ötürmək üçün **elektron informasiya daşıyıcılarından** istifadə olunur.

Sərt disk

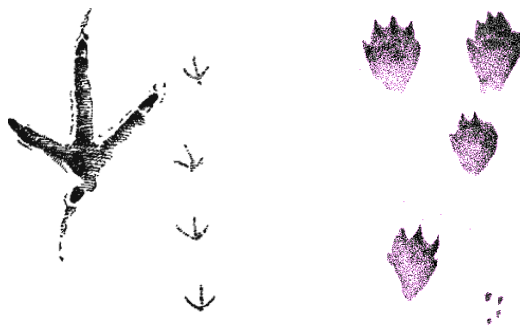
Fləş-disk

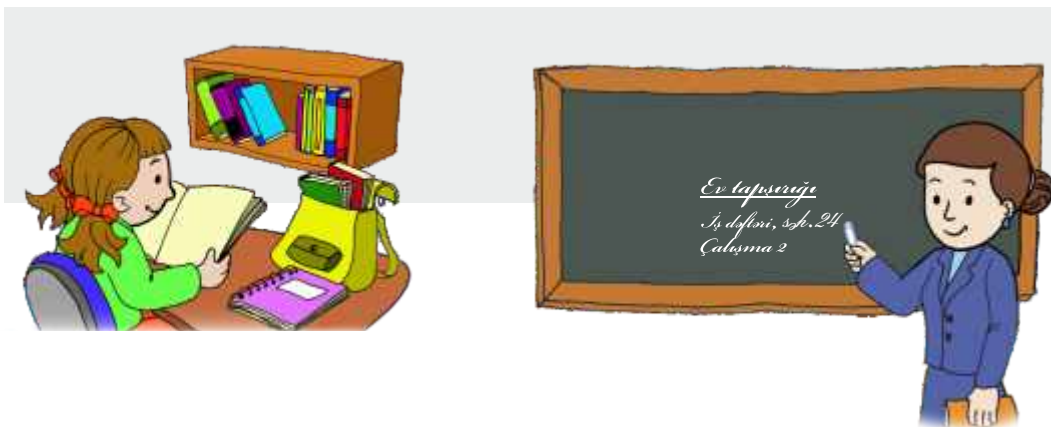
Optik disk

Tapşırıq

- 1 Təhsildə qazandığın uğurlar harada qeyd olunub saxlanılır?
- 2 Üzərində izlər olan qarı informasiya daşıyıcısı hesab etmək olarmı? Nə üçün?

- 3 Hansı informasiya daşıyıcısı daha etibarlıdır: yazı lövhəsi, yoxsa məktəbli kitabçası?

- 4 Hər bir vəziyyət üçün suallara cavab ver:

– İnformasiya hansı formada saxlanıldı?

a) Ata vərəqdə məktub yazıb dostuna göndərdi.

– İnformasiya daşıyıcısı nədir?

b) Orxan qum üzərində qayıq şəklində çəkib anasına göstərdi.

c) Rəssam çəkdiyi şəkli imzasını qoyub Ayselə bağışladı.

10. İNFORMASIYANIN ÖTÜRÜLMƏSİ

Biz informasiyanı **qəbul edirik**, daşıyıcılarda müxtəlif formalarda **saxlayırıq** və başqalarına **ötürürük**. Dostumuzla söhbət edən zaman

Açar sözlər

informasiyanın ötürülməsi

informasiya mübadiləsi

informasiyanın ötürülmə vasitələri

informasiya verir, yaxud informasiya alır. Başqa sözlə, biz gah informasiya mənbəyi, gah da informasiya qəbuledicisi oluruq. İnformasiyanın belə alınıb-verilməsi **informasiya mübadiləsi** adlanır.

Dostumuz uzaqdadırsa, onunla söhbət etmək üçün biz yardımçı vasitələrdən istifadə etməliyik. Belə vasitələrdən ən geniş yayılmışı telefondur. İnformasiyanın ötürülməsi üçün istifadə olunan yardımçı vasitələrə **informasiyanın ötürülmə vasitələri** deyilir.

Tapşırıq

- 1 Səs informasiyasını başqa insanlara çatdırmaq üçün hansı informasiya vasitələrindən istifadə oluna bilər?
- 2 Hansı şəkillərdə informasiya mübadiləsi baş verir?

- 3 Hər vəziyyət üçün informasiya vasitəsini müəyyənləşdir.

a) Elnur telefonla danışır.

b) Səlim fotoaparatla şəkil çəkir.

c) Nəriman baba qəzet oxuyur.

d) Uşaqlar kosmos haqqında verilişə baxırlar.

SUAL VƏ TAPŞIRIQLAR

1. Sənə hədiyyə olunmuş təzə paltar haqqında daha çox məlumatı necə ala bilərsən?

- A) eşitməklə
- B) görməklə

- C) dadmaqla
- D) toxunmaqla

2. Yemək haqqında daha çox məlumatı necə ala bilərsən?

- A) görməklə
- B) toxunmaqla

- C) dadmaqla
- D) iyləməklə

3. İnsan soyuğu və istini hansı duyğu üzvü ilə hiss edir?

4. Əşyaların sayını riyaziyyat və ana dili dərslərində hansı formada təqdim etmək olar?

5. Tutaq ki, bu gün sənin doğum günüdür.

Bu informasiyanı sinif yoldaşlarına necə çatdırırsan?

6. **Şagird lövhə qarşısında cavab verir.
Müəllim və şagirdlər ona qulaq asır.**

Burada informasiya mənbəyi və qəbuledicisi kim olur?

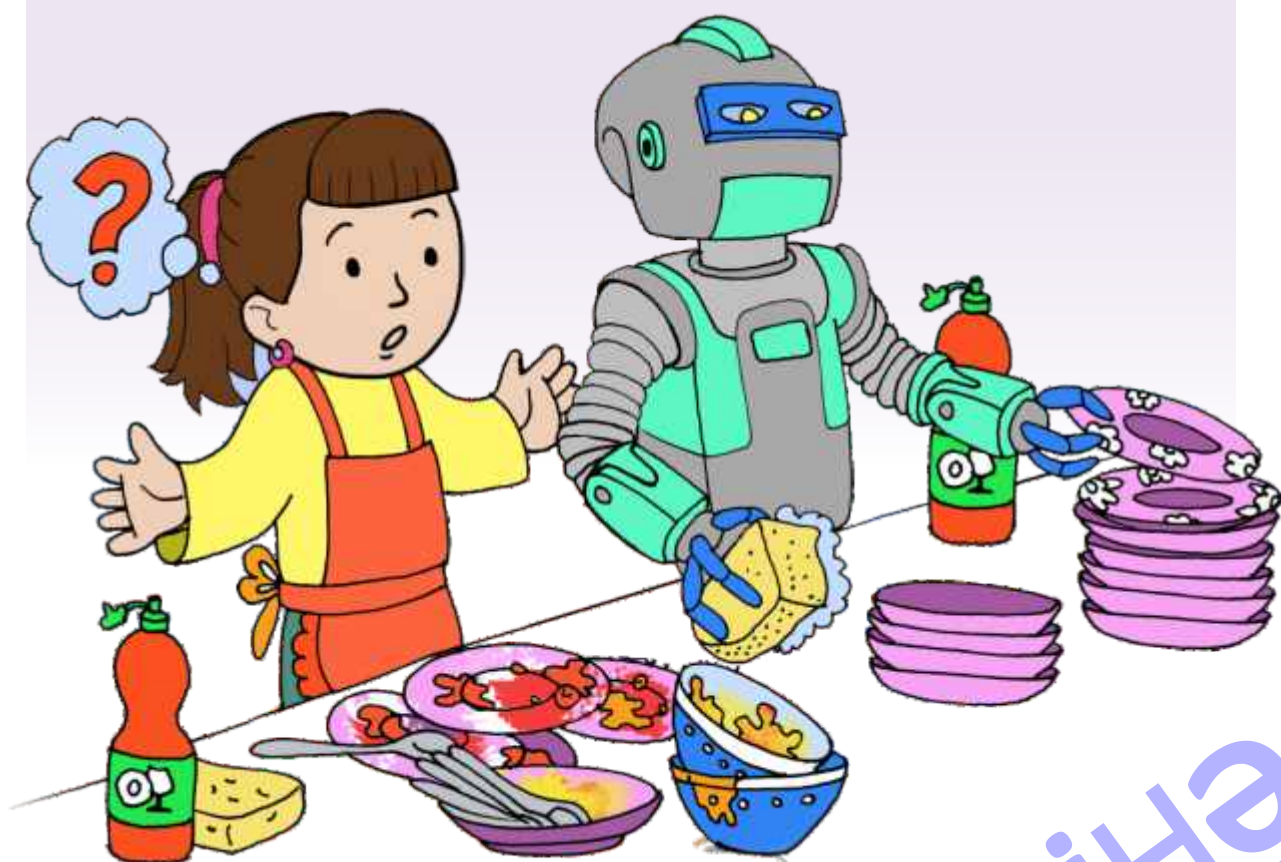
7. Telefondan nə üçün istifadə edirsən?

8. Nigar asfalt üzərində, Elxan isə kağız vərəqdə şəkil çəkdi.
Bu halda kağız və asfaltı necə adlandırmaq olar?

3

ALQORİTM

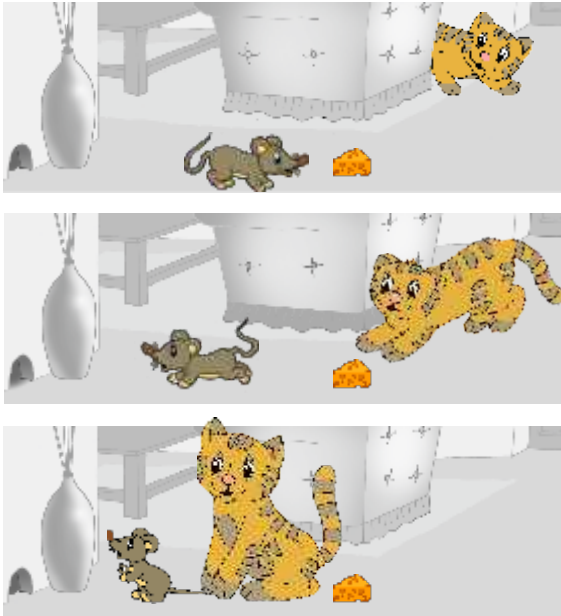
LAYIHƏ

11. HƏRƏKƏTLƏR VƏ HADİSƏLƏR ARDICILLIĞI

Hər bir obyektin müəyyən hərəkətləri olur. Bir hərəkət başqa bir hərəkətə səbəb ola bilər. Bir-birilə bağlı olan hərəkətlərə **hərəkətlər ardıcılığı** deyilir.

Açar sözlər

Hərəkətlər ardıcılığı
Hadisə
Hadisələr ardıcılığı
Hadisənin səbəbi
Hadisənin nəticəsi

Pişik siçanı **gördü**.

Pişik siçanın **ardınca qaçdı**.

Pişik siçanı **tutdu**.

Bəzən hərəkətlər ardıcılığını dəyişdikdə nəticə də dəyişir.

Əməlləri əvvəl sağdan sola, sonra isə soldan sağa yerinə yetirməklə ifadəni hesablayın və cavabları müqayisə edin.

$$3 + 1 - 2 + 1 + 3 \quad ? \quad 3 + 1 - 2 + 1 + 3$$

Hadisə müəyyən hərəkətlər ardıcılığıdır. Ruslanın dərstdən yüksək qiymət alması hadisəsini yaradan hərəkətlər ardıcılığı belədir:

Ruslan
dərslərini hazırladı.

Ruslan
məktəbə getdi.

Ruslan
yüksək qiymət aldı.

Ruslanın yüksək qiymət almasının səbəbi onun dərslərini daha yaxşı hazırlamasıdır. Dərsinə yaxşı hazırlaşması və məktəbə getməsi nəticəsində Ruslan yüksək qiymət aldı.

Hadisələr özləri də müəyyən ardıcılıqla baş verə bilər. Buna **hadisələr ardıcılığı** deyilir.

Tapşırıq

1 Buraxılmış hadisəni təsvir et.

?

2 Hadisələr ardıcılığını danış.

3 Domino daşlarını hansı ardıcılıqla qoymaq lazımdır ki, əldə heç bir daş qalmasın?

11. HƏRƏKƏTLƏR VƏ HADİSƏLƏR ARDICILLIĞI

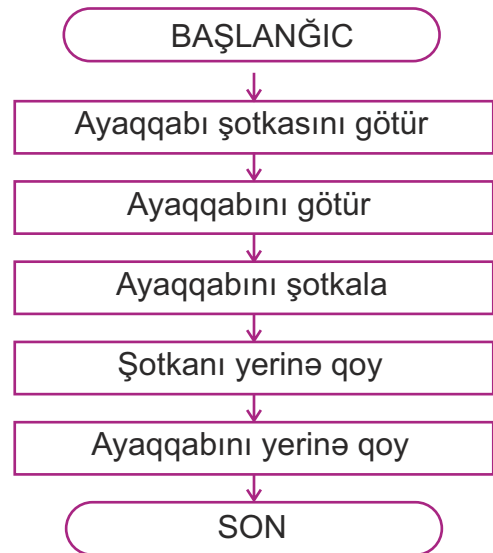
Hər hansı bir məqsədə çatmaq üçün hərəkətlər müəyyən ardıcılıqla yerinə yetirilir. Bu ardıcılığa **alqoritm** deyilir.

Alqoritmi tərtib etmək üçün görülməli iş ardıcıl yerinə yetirilən hissələrə bölünür. Bu hissələr **alqoritm addımları** adlanır.

Hər bir alqoritmə ad vermək olar. Məsələn, “Qayğanağın bişirilməsi” və ya “Ayaqqabının təmizlənməsi” alqoritm bu iş üçün ardıcıl olaraq hansı hərəkətlərin yerinə yetirilməsini bildirir.

“Ayaqqabının təmizlənməsi” alqoritmni belə yazmaq olar:

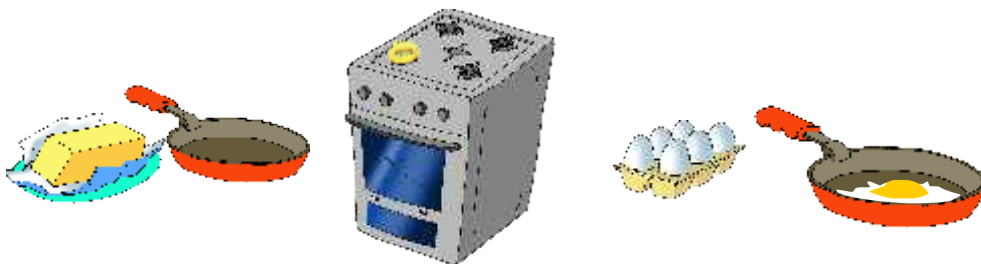
1. Ayaqqabı şotkasını götür
2. Ayaqqabını götür
3. Ayaqqabını şotkala
4. Şotkanı yerinə qoy
5. Ayaqqabını yerinə qoy

Bəzi hallarda alqoritm addımlarının yerini dəyişdikdə nəticə dəyişə bilər. Ona görə də addımları ardıcıl yerinə yetirmək lazımdır. Əks halda biz qoyulmuş məqsədə çatmırıq. Məsələn, göstərilən alqoritmə 3-cü və 4-cü addımların yerlərini dəyişdikdə gözlənilən nəticə alınmayacaq.

Tapşırıq

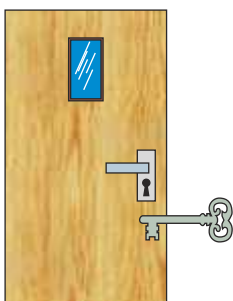
- 1 Qayğanaq bişirmək üçün hərəkətlər ardıcılığını söylə.

- 2 “AYNA” sözündəki hərfləri ardıcıl yazmaq alqoritmini addımlarla söylə. Suallara cavab ver:

- a) 1 və 2-ci addımların yerini dəyişsən, hansı ad alınar?
- b) 2 və 3-cü addımların yerini dəyişsən, hansı ad alınar?
- c) 3 və 4-cü addımların yerini dəyişsən, hansı ad alınar?

- 3 “Qapının qıfılının açılması” alqoritmindəki yanlışlıqları düzəlt.

- 1. Açarı cibindən çıxart
- 2. Açarı qıfıla sal
- 3. Açarı qıfıdan çıxart
- 4. Açarı saat əqrəbi hərəkətinin əks istiqamətində fırlat
- 5. Qapını aç

- 4 “Ev tapşırığının yerinə yetirilməsi” alqoritmində hərəkətlərin düzgün ardıcılığını söylə.

- a) Çantanı aç
- b) Dərsi hazırladıqdan sonra dəftərləri və dərslikləri çantaya qoy
- c) Tapşırığı gündəlikdən oxu
- d) Tapşırığı yerinə yetir
- e) Dərslikləri, dəftərləri və gündəliyi çantadan çıxart
- f) Dərsliyi və dəftəri aç

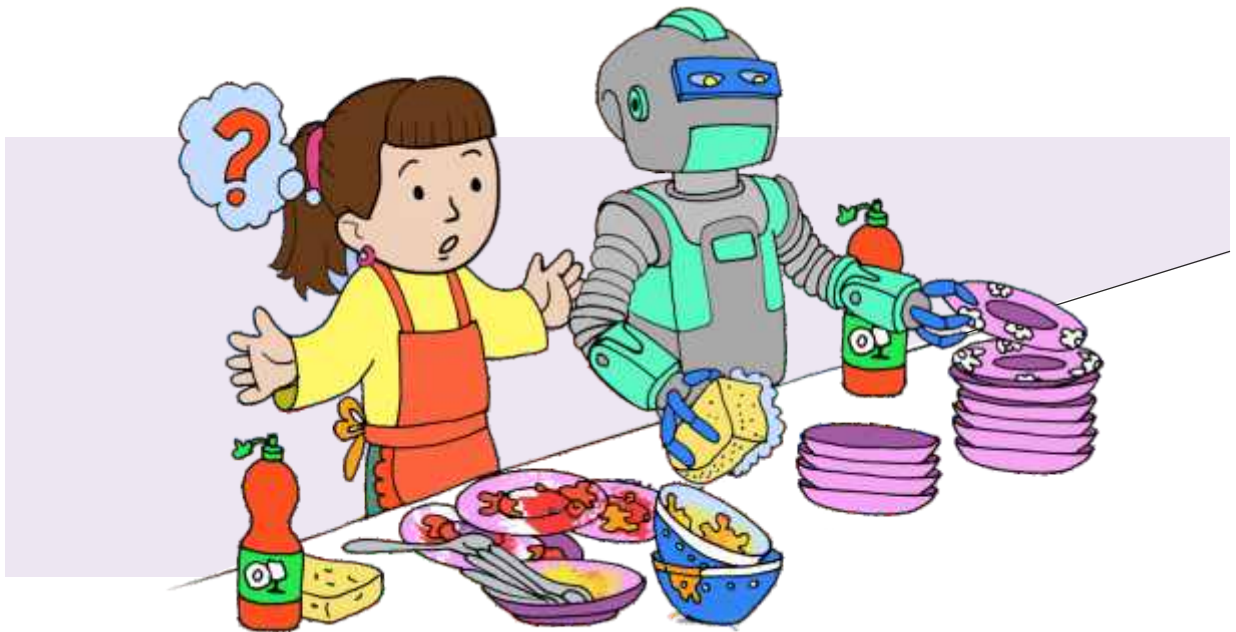
13. ALQORİTMİN İCRASI

Alqoritmi yerinə yetirənə **alqoritmin icraçısı** deyilir. Alqoritmin icraçısı insan, heyvan, robot, kompüter ola bilər. Alqoritmin addımları dəqiq və icraçı üçün aydın olmalıdır.

Robotlar nə qədər “ağıllı” görünsələr də, onlar insanın əvvəlcədən tərtib etdiyi alqoritmi icra edir.

Açar sözlər

Alqoritmin icrası
Alqoritmin icraçısı
Alqoritmin nəticəsi

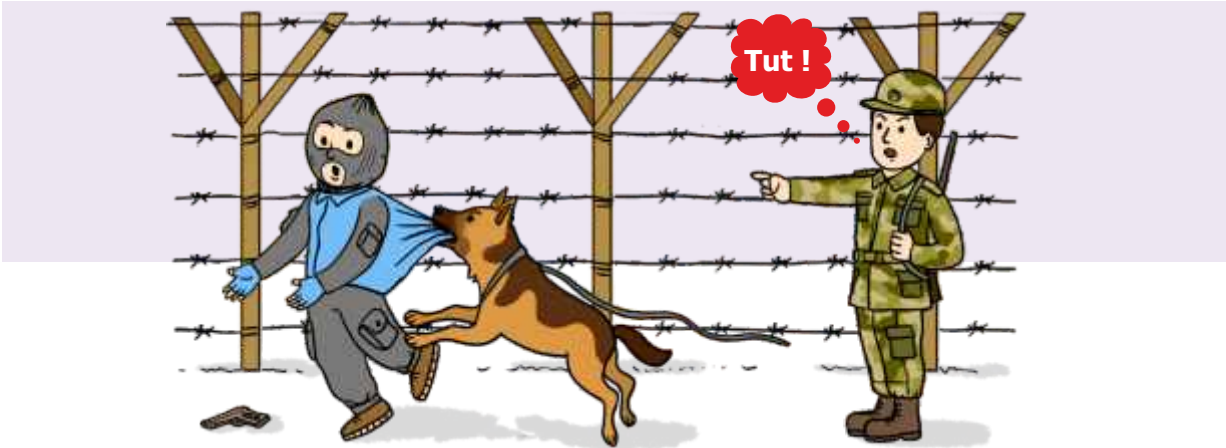

Çirkli boşqabı yumaq üçün robota belə alqoritm verilə bilər:

1. Çirkli boşqabı götür
2. Boşqabı suda islat
3. Boşqabı təmizləyici maye ilə sür
4. Boşqabı suyun altında yu
5. Boşqabı dəsmalla qurula
6. Boşqabı yerinə qoy

“Qabın yuyulması” alqoritmini başqası da icra etsə, eyni **nəticə** alınar.

Bəzi təlim görmüş itlər müəyyən alqoritmləri icra edə bilər.

Tapşırıq

- 1 Verilmiş alqoritmi yerinə yetirərsəniz, hansı nəticə alınar?

1. Qələmi götür
2. "Alma" sözünü yaz
3. Qələmi yerinə qoy
4. Qırmızı karandaş götür
5. Yazının altında alma şəkli çək
6. Karandaşı yerinə qoy

a)

Alma

b)

Alma

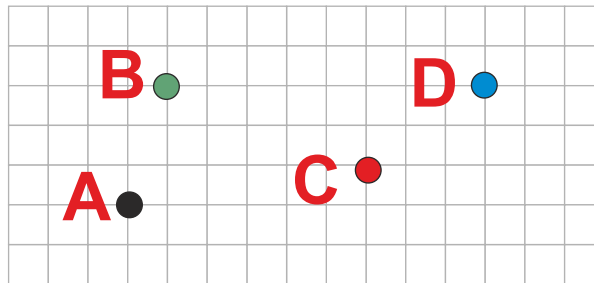
c)

Alma

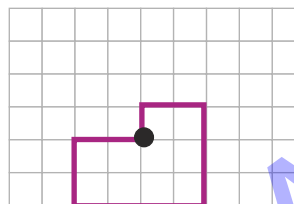
- 2 Bağa **A** nöqtəsində dayanıb. Alqoritmin icrasından sonra o, hansı nöqtədə olacaq? Ədədlər xanaların sayını, oxlar isə hərəkətin istiqamətini göstərir.

→5 ↑4 ←4 ↓1

- 3 Sağdakı fiquru çəkmək üçün alqoritmdeki səhvi düzəldib davam et.

↑1 →2 ↓3 ←3 ↑2

14. DOĞRU VƏ YALAN MÜLAHİZƏLƏR

İnsanlar obyektlər və hadisələr haqqında müəyyən fikirlər söyləyirlər. Bu fikirlər **doğru**, yaxud **yalan** ola bilər.

Açar sözlər

Məntiqi mülahizə
Doğru – Yalan

Doğru – həqiqətə uyğun olan fikirdir.

Yer Günəşin ətrafında fırlanır.

Yalan – həqiqətə uyğun olmayan fikirdir.

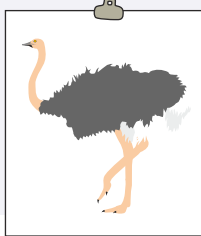
Ay Yerdən böyükdür.

Doğru, yaxud yalan olan hər hansı cümlə **məntiqi mülahizə** adlanır. Başqa sözlə, məntiqi mülahizə elə fikirdir ki, o ya doğrudur, ya da yalandır.

Hər bir mülahizənin inkarını söyləmək olar. Doğru mülahizənin inkarı yalan, yalan mülahizənin inkarı isə doğru olur.

Dəvəquşu
uçabilir!

Dəvəquşu
uçabilmir!

YALAN MÜLAHİZƏ

İNKAR

DOĞRU MÜLAHİZƏ

Bəzən fikri inkar etmək üçün “deyil” sözündən istifadə etmək olar.

Hər iki mülahizə
doğrudur.

- Vinni Pux ayıdır.
- Vinni Pux dovşan **deyil**.

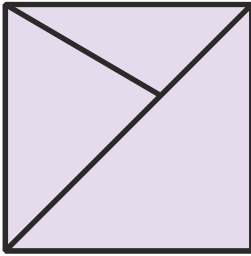
Hər iki mülahizə
yalandır.

- Vinni Pux ayı **deyil**.
- Vinni Pux dovşandır.

Tapşırıq

1 Şəklə bax, yalan fikirləri tap.

- a) Kvadrat iki hissəyə bölünüb.
- b) Kvadrat üç bərabər hissəyə bölünüb.
- c) Kvadrat üç müxtəlif üçbucağa bölünüb.

2 Verilmiş mülahizələrin inkarını söylə.

- Kitab masanın üstündədir.
- Rəna məktəbə gedir.
- Bütün meyvələr qırmızıdır.
- Quşların hamısı uça bilir.

3 Aydın, Ramiz və Nigar üçün sarı, göy və yaşıl rəngdə təzə köynək aldılar. Aydın köynəyi nə göy, nə də sarıdır. Ramizin köynəyi sarı deyil. Hər uşağın köynəyini tap.

15. QEYRİ-MÜƏYYƏN MÜLAHİZƏ

Elə fikirlər var ki, onların doğru və ya yalan olmasını müəyyən etmək olmur. Məsələn:

- A. Okean dənizdən böyükdür.
- B. Göz eşitmə orqanıdır.
- C. Futbol maraqlı oyundur.

Açar sözlər

Qeyri-müəyyən mülahizə

Burada **A** fikri doğru, **B** fikri isə yalandır. Ancaq **C** fikrinin doğru və ya yalan olması barədə heç nə demək olmaz. Çünki biri üçün maraqlı olan oyun başqası üçün maraqsız ola bilər. Ona görə də **C** fikri **qeyri-müəyyəndir**.

Tapşırıq

- 1** Bu mülahizələrin hansı doğru, hansı yalan, hansı qeyri-müəyyəndir?

Tort dadlıdır.

Qulaq eşitmə orqanıdır.

Alma şirindir.

Hava yaxşıdır.

$7+12=20$

“A” sait səsidir.

- 2 Obyekti tap:
yeməli deyil, qab-qacaq deyil, sarı deyil, taxtadan deyil.

- 3 Hansı fikirlər qeyri-müəyyəndir?

- Bağdakı oturacaqlar taxtadandır.
- Ən dadlı yemək plovdur.
- Azərbaycan Özbəkistanla həmsərhəddir.
- Yay fəsli qışdan gözəldir.

- 4 Dovşan, tülkü və canavar ağacların arxasında gizlənmişlər. Ağacların üstündəki bütün yazılar yalandır. Hansı ağacın arxasında hansı heyvan gizlənib?

16. ƏN SADƏ VƏ ƏN QISA YOL

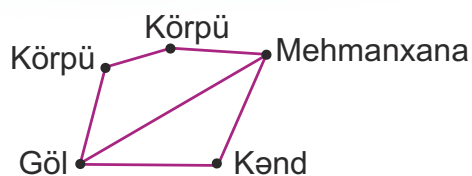
Turistlər göldən mehmanxanaya getmək istəyirlər. Onlar bir neçə yolla gedə bilərlər:

1. Körpülərdən keçməklə;
2. Kəndin kənarından keçən asfalt yolla;
3. Çay və təpələri aşmaqla.

Açar sözlər

Ən sadə yol

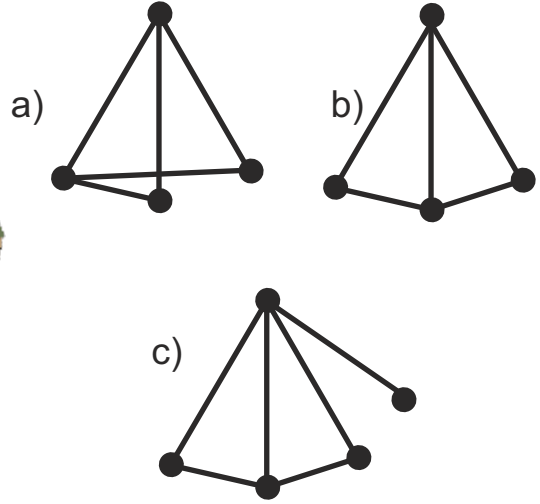
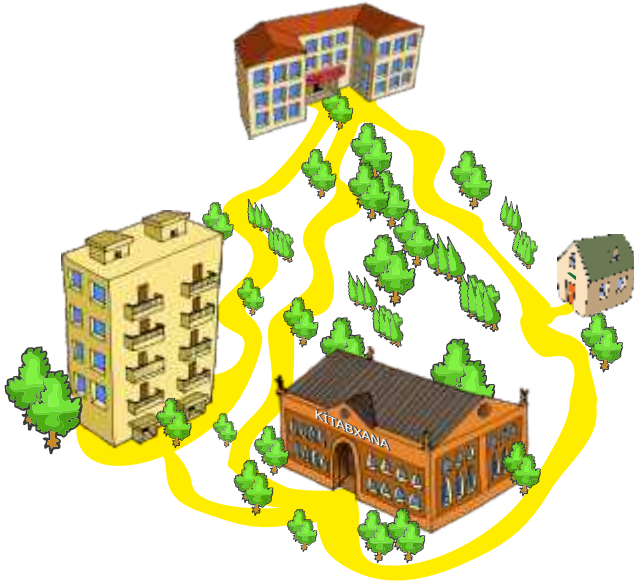
Ən qısa yol

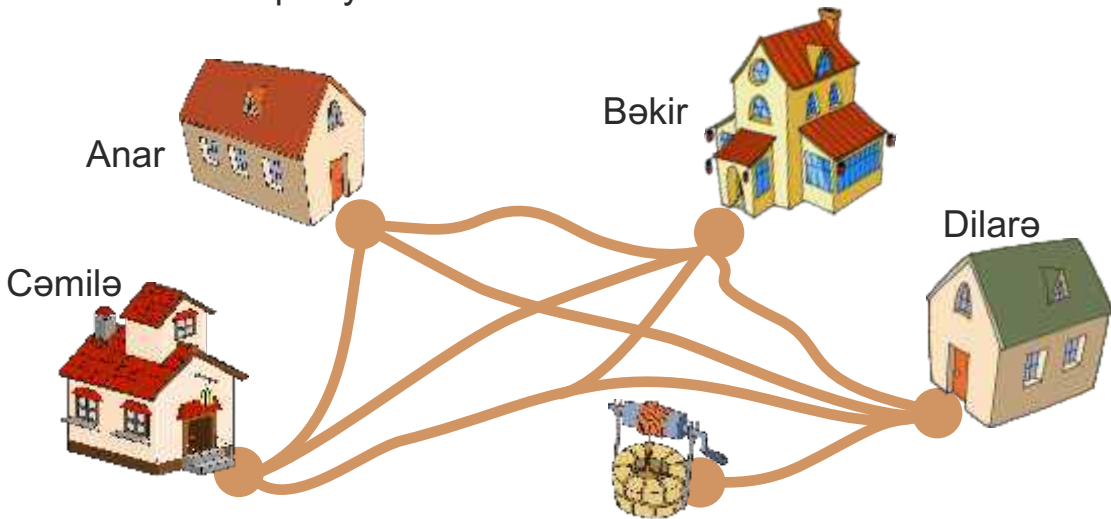
Bir obyektədən digərinə aparan **ən sadə yol** həmişə **ən qısa yol** olmur.

Tapşırıq

- 1 Turistlərin mehmanxanaya çatmaları üçün ən sadə və ən qısa yolları tap.
- 2 Şəklə uyğun sxemi müəyyən et.

- 3 Anarın yaşadığı evdən quyuya neçə yolla getmək olar? Onlardan ən qısa yol hansıdır?

- 4 Məktəbdən evə həmişə gedib-gəldiyin yol bağlı olarsa, onda hansı digər qısa və sadə yollarla məktəbə gedə bilərsən? Bu barədə valideynlərinlə də məsləhətləş.

SUAL VƏ TAPŞIRIQLAR

1. Hadisələr və hərəkətlər ardıcılığı pozularsa, nə baş verər?

2. Hansı alqoritm deyil?

- A) Tortun bişirilmə qaydası
- B) Televizoru işlətmək haqqında təlimat
- C) Məsələnin həlli
- D) Dərs cədvəli

3. İxtiyari alqoritm düzgünlüyünü necə bilmək olar?

4. Aşağıdakı obyektlərdən hansını icraçı adlandırmaq olmaz?

A)

B)

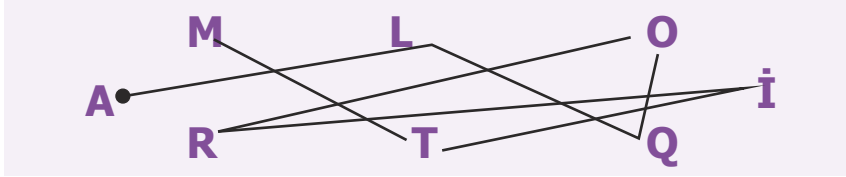
C)

D)

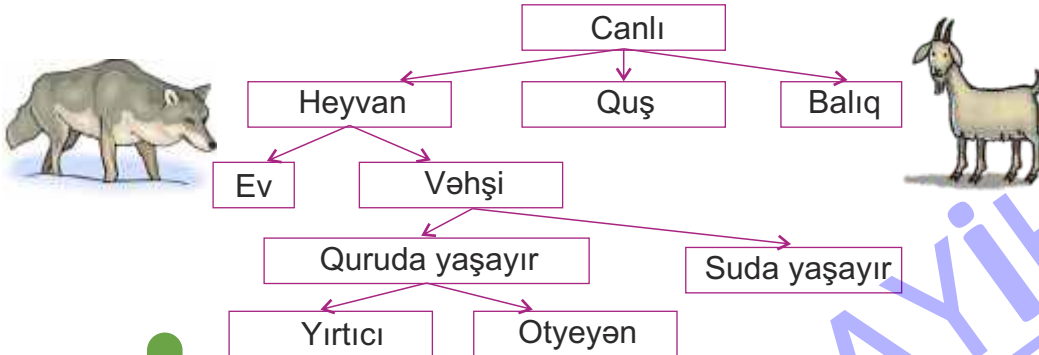
5. Xətlər üzrə hərəkət etməklə gizli sözü oxu.

6. Doğru fikirləri yalan, yalan fikirləri isə doğru et.

- A) $8+17=25$
- B) Bütün cümlələr iki sözdən ibarətdir.
- C) Balina quruda yaşayır.
- D) Kağızı qayçı ilə yapışdırırlar.

7. Sxemə bax. Canavar və keçinin əlamətlərini söylə.

4

KOMPÜTER

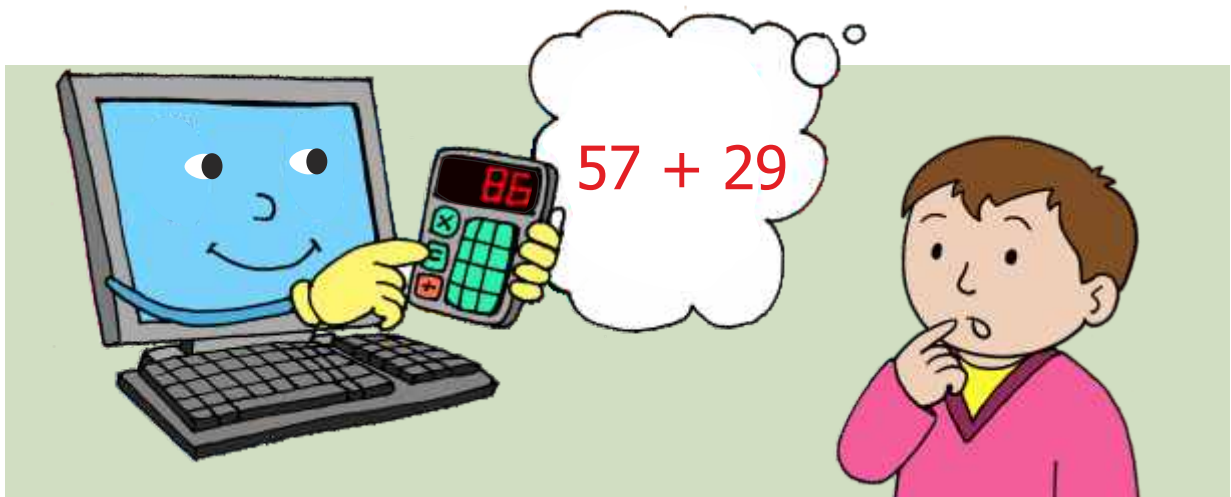
LAYIHƏ

17. KOMPÜTER VƏ ONUN HİSSƏLƏRİ

İnsanlar öz işlərini yüngülləşdirmək üçün müxtəlif maşınlar yaratmışlar. **Kompüter** də bu maşınlardan biridir. Kompüterdə hesablamalar aparmaq, mətn yığmaq, şəkil çəkmək, musiqiyə qulaq asmaq olur.

Açar sözlər

Kompüter
Sistem bloku
Monitor
Klaviatura
Siçan

Kompüter vasitəsilə yeni biliklər və dünyada baş verən hadisələr haqqında xəbərlər alınır.

Məktəb, xəstəxana, bank, hava limanı, mağaza və başqa yerlərdə kompüterlərdən istifadə olunur.

Kompüterin 4 əsas hissəsi (qurğusu) var:

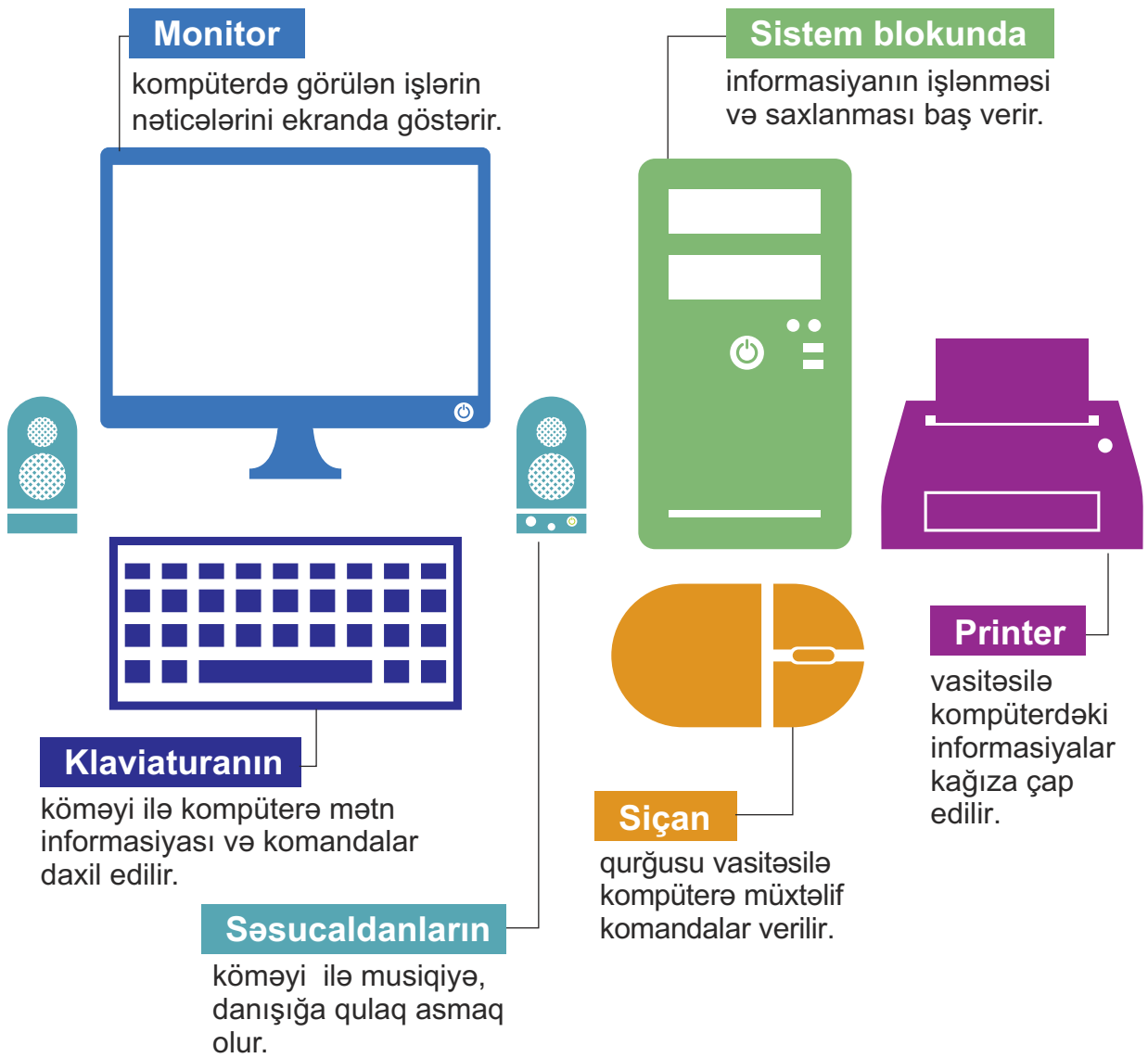
Monitor

Sistem bloku

Klaviatura

Siçan

Kompüterə əlavə qurğular da qoşula bilər: **printer, səsucaldanlar, kamera, skaner** və s.

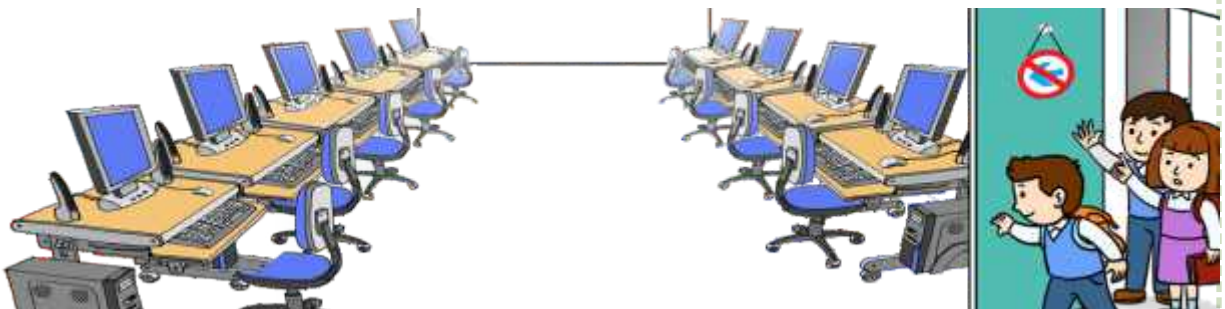
Tapşırıq

- 1 Monitor və printerin oxşar və fərqli vəzifələrini söylə.
- 2 Yalan mülahizələri doğruya çevir.
 - Klaviatura səs informasiyası ilə işləyir.
 - Kompüterə mətn informasiyası printer vasitəsilə daxil edilir.
 - Sistem bloku kompüterin əsas qurğularından biridir.
 - Səsucaldanlar səs informasiyasını kompüterə daxil etmək üçün qurğudur.

18. KOMPÜTER SİNFİNDƏ DAVRANIŞ QAYDALARI

1-ci qayda:

Müəllimin icazəsi olmadan sinfə daxil olma!

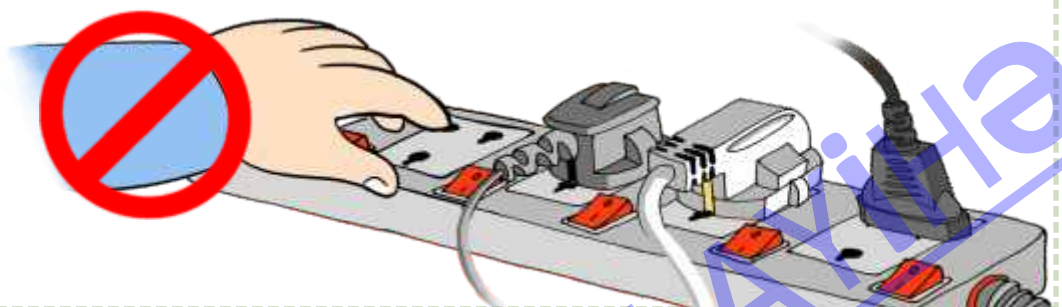
2-ci qayda:

Sinfə tələsmədən və heç nəyə əl vurmadan daxil ol!

3-cü qayda:

Elektrik naqillərinə və avadanlıqlarına toxunma!

4-cü qayda:

Klaviatura üzərinə
əşya qoyma!

5-ci qayda:

Yaş əllə kompüterdə
işləmə!

6-cı qayda:

Düzgün oturuş qaydalarına
əməl et!

7-ci qayda:

Kompüterdə işləyərkən kimsə sinfə daxil olarsa, ayağa qalxma!

19. KLAVIATURA VƏ SIÇAN QURĞUSU

Məlumat və komandaları kompüterə daxil etmək üçün başlıca qurğu **klaviaturadır**.

Kompüterdə yaxşı işləmək üçün ən vacib şərtlərdən biri klaviaturada düzgün işləməyi bacarmaqdır. Klaviaturanın üzərində yerləşən düymələr **klaviş** adlanır.

Klaviaturada hər bir hərf və rəqəmin uyğun klavişi var.

Bu klavişlərdən başqa, klaviaturada **xidməti klavişlər** də olur.

Açar sözlər

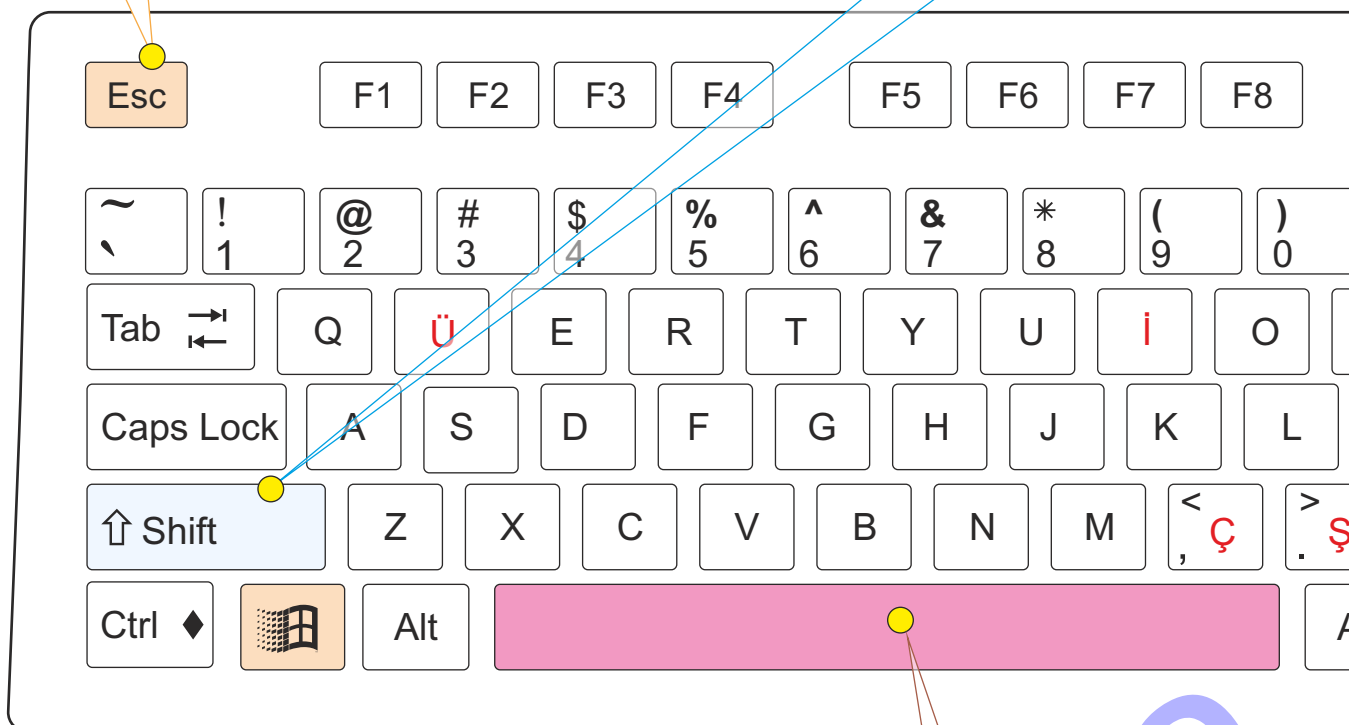
Klaviatura

Klaviş

Xidməti klavişlər

Esc ("iskeyp") klavişindən əməliyyatı ləğv etmək üçün istifadə edilir.

Shift ("şift") klavişi baş (böyük) hərfləri və bəzi işarələri yazmaq üçündür.

Boşluq klavişi klaviaturada ən uzun klavişdir. Mətnə sözlər arasında boşluq (ara) qoymaq üçün bu klavişdən istifadə olunur.

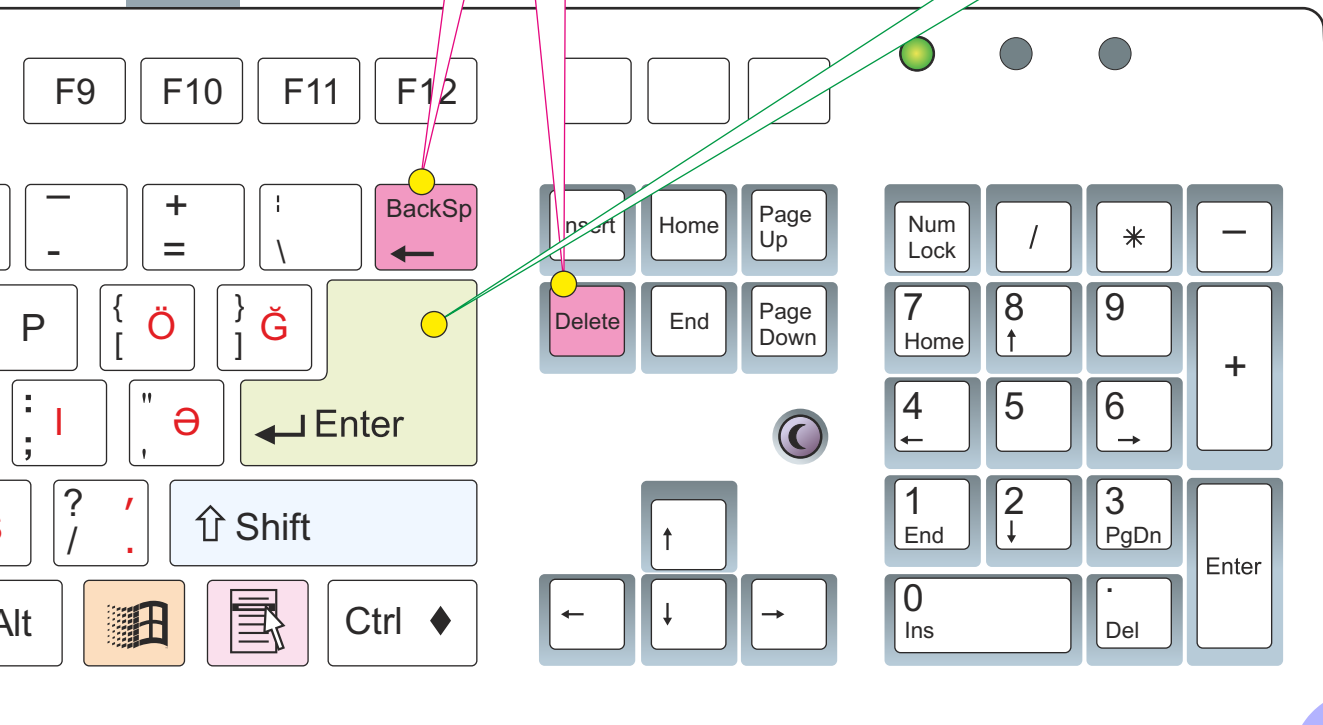
Klaviatürdə iş zamanı barmaqlar yarımbükülü olmalıdır, sanki ovcunuzda balaca top, yaxud alma tutmusunuz.

Klavişləri yuxarıdan aşağıya yumşaq şəkildə basmaq lazımdır.

Backspace ("bəkspeys") klavişi kursurun solundakı, **Delete** ("delit") klavişi isə sağındakı simvolu silir.

Kompüterə komandaları klaviatürdən vermək üçün **Enter** ("entə") klavişindən istifadə olunur. Mətnlə işləyərkən bu klavişi basanda kursor yeni sətərə keçir.

? Klaviatürə daha harada rast gəlmək olar?

Kompüterə mətn klaviatura vasitəsilə daxil edilir. Mətnə hərflərin, sözlərin, yaxud sətirlərin yerlərini dəyişdirmək üçün **siçan** qurğusundan istifadə etmək əlverişli olur. Siçandan istifadə etməklə qrafikanın və şəkillərin də yerlərini dəyişdirmək olar.

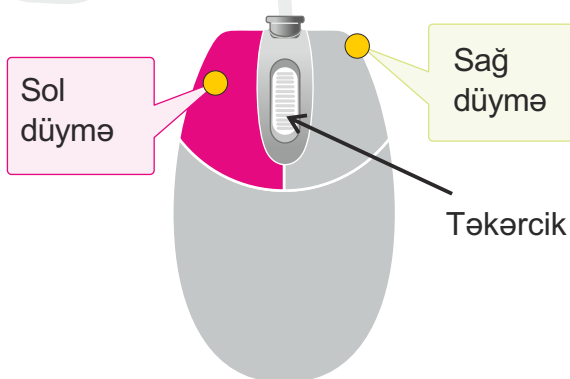
Açar sözlər

Siçan
Göstərici
Çıqqıltı
Sağ çıqqıltı
İkiqat çıqqıltı
Obyektin seçdirilməsi

Yadda saxla

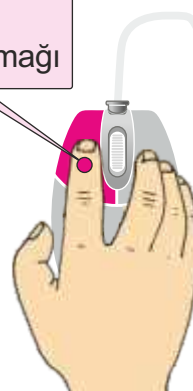
Sadə siçan qurğusunun ən azı iki düyməsi olur:

sol və sağ

Üzərində sağ əlin şəhadət barmağının yerləşdiyi sol düymə əsas düymə hesab olunur.

Sağ əlin
şəhadət barmağı

Siçan qurğusu ilə işləyərkən ekranda gördüyünüz kiçik ox **siçanın göstəricisi** adlanır. O, siçanın bütün hərəkətlərini ekranda əks etdirir.

Siçanın düyməsinin basılmasına **çıqqıltı** deyilir. Adətən, çıqqıltı dedikdə sol düymənin basılması nəzərdə tutulur. Sağ düymənin basılması isə **sağ çıqqıltı** adlandırılır. Sol düymənin iki dəfə fasiləsiz basılmasına **ikiqat çıqqıltı** və ya **qoşa çıqqıltı** deyilir.

Siçanı masanın üzərində hərəkət etdirməklə (gəzdirməklə) ekranda obyektləri göstərmək olar.

Obyekti seçdirmək üçün siçanın göstəricisini obyekt üzərinə gətirib sol düyməni bir dəfə basmaq lazımdır.

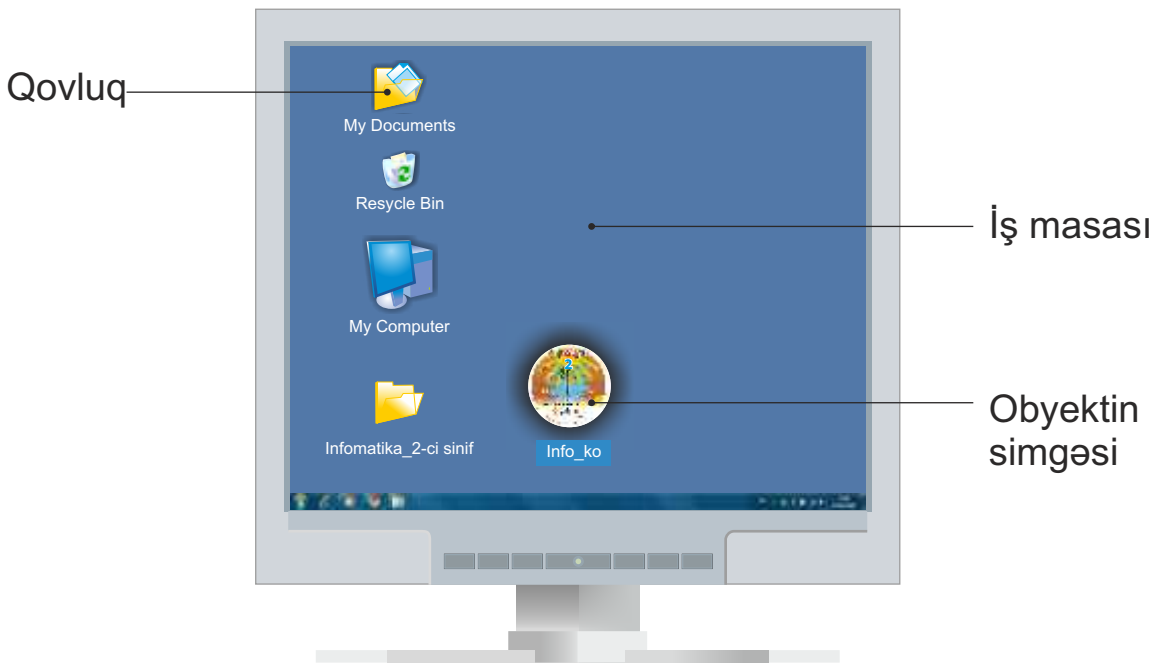
Göstərici,
adətən,
ox işarəsi
şəklində olur.

Tapşırıq

● Klaviaturada Azərbaycan əlifbasının bütün hərflərinin yerini tap.

20. İŞ MASASI VƏ PROQRAM PƏNCƏRƏSİ

Kompüterin hər hansı məsələni həll etməsi üçün ona uyğun komandalar verilməlidir. Komandalar yığınınna **proqram** deyilir. Biz kompüterdə proqramlarla işləyirik.

Kompüterin əsas proqramı **əməliyyat sistemidir**. Kompüter işə salınarkən monitorun ekranında **iş masası** açılır. Burada kompüterdə işləmək üçün lazım olan obyektlər yerləşdirilir. Bu obyektlər sənədlər, qovluqlar, müxtəlif proqramlar ola bilər.

İş masasında hər bir obyektin öz qrafik nişanı olur. Bu nişana **simgə** deyilir.

My Computer

My Documents

Recycle Bin

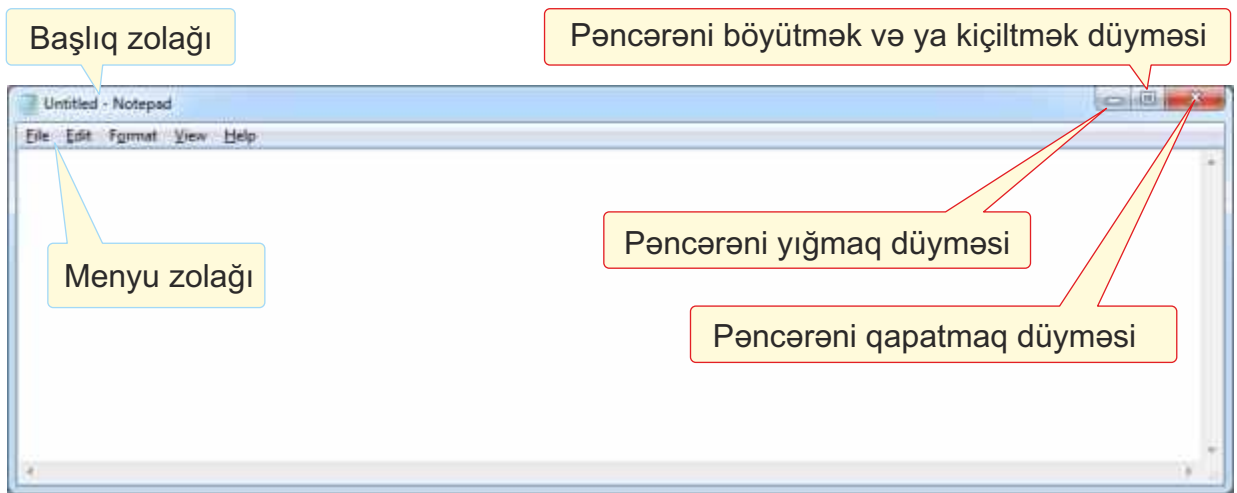
Info_ko

Açar sözlər

Proqram
İş masası
Simgə
Pəncərə
Başlıq zolağı
Menyu

Proqram başladıldıqdan sonra ekrana düzbucaqlı formalı şəkil çıxır. Belə düzbucaqlıya **pəncərə** deyilir. Müxtəlif proqramların pəncərələri bir-birinə bənzəyir.

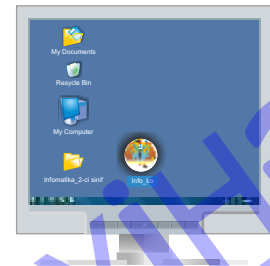
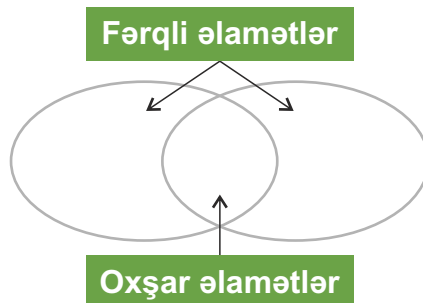
Proqram pəncərəsinin elementləri

? Menyulara daha harada rast gəlmək olar?

Tapşırıq

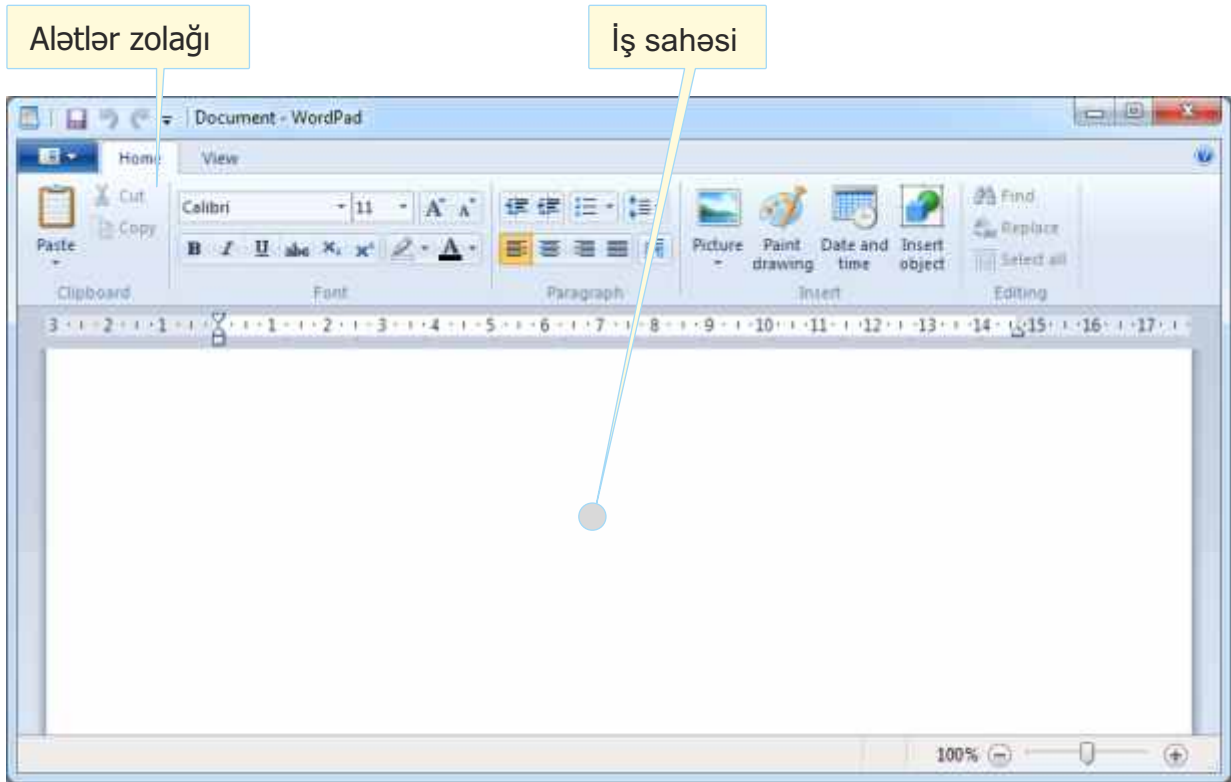
- Adi iş masası ilə kompüterdə iş masasını müqayisə et. Vərəqdə onların oxşar və fərqli əlamətlərini dairələrin uyğun hissələrində yaz.

21. MƏTN REDAKTORU

Mətnlərlə işləmək üçün müxtəlif proqramlar vardır. Belə proqramlar **mətn redaktoru** adlanır. Onlardan biri də **WordPad** proqramıdır.

WordPad mətn redaktorunun baş pəncərəsi

Yazılan mətnlər pəncərənin **iş sahəsində** əks olunur. Klaviaturada hərflər və ya rəqəmlər klavişini basdıqda klavişə uyğun simvol kompüterə daxil edilir. Həmin simvol monitorun ekranında da görünür.

LAYIHƏ

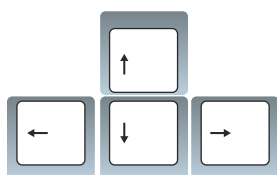
Adətən, dəftərdə yazacağınız yer seçildikdən sonra qələmlə həmin yerdə hərflər yazılır. Kompüterdə də yazılacaq yeri bildirmək üçün xüsusi işarə – **kursor** nəzərdə tutulub.

Açar sözlər

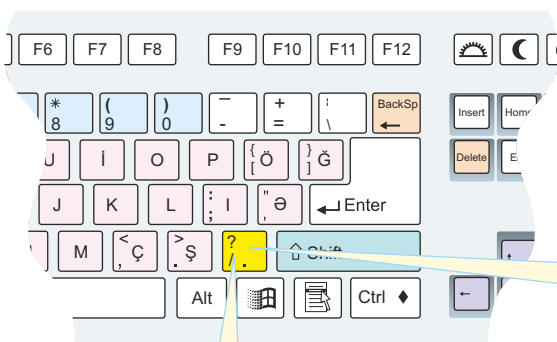
Mətn redaktoru
Kursor
İş sahəsi

Kursor yanib-sönən şaquli cizgi formasında olur. O, həmşə ekranda işin icra olunduğu yeri göstərir.

Kursorun yerini dəyişmək üçün bu klavişlərdən istifadə olunur.

Nöqtə qoymaq üçün bu klaviş basılır.

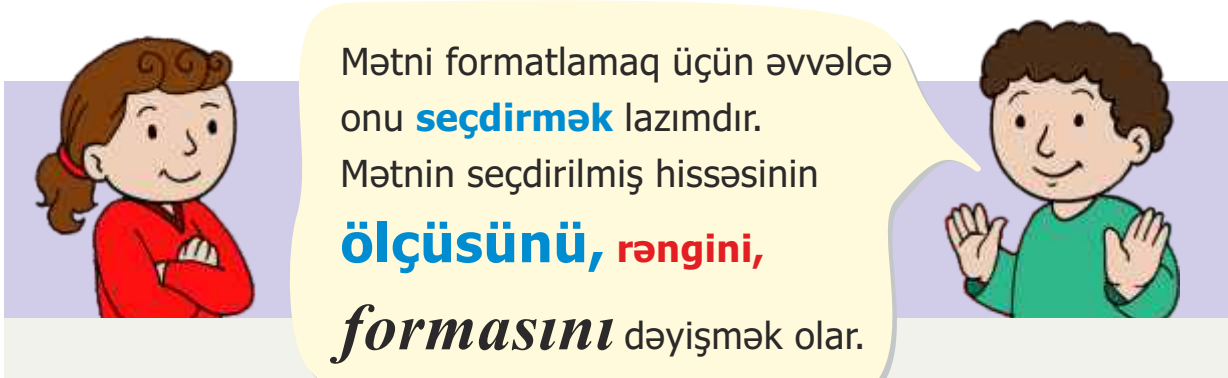
Vergül qoymaq üçün **Shift** klavişini sıxıb saxlamaqla bu klavişi basmaq lazımdır.

Tapşırıq

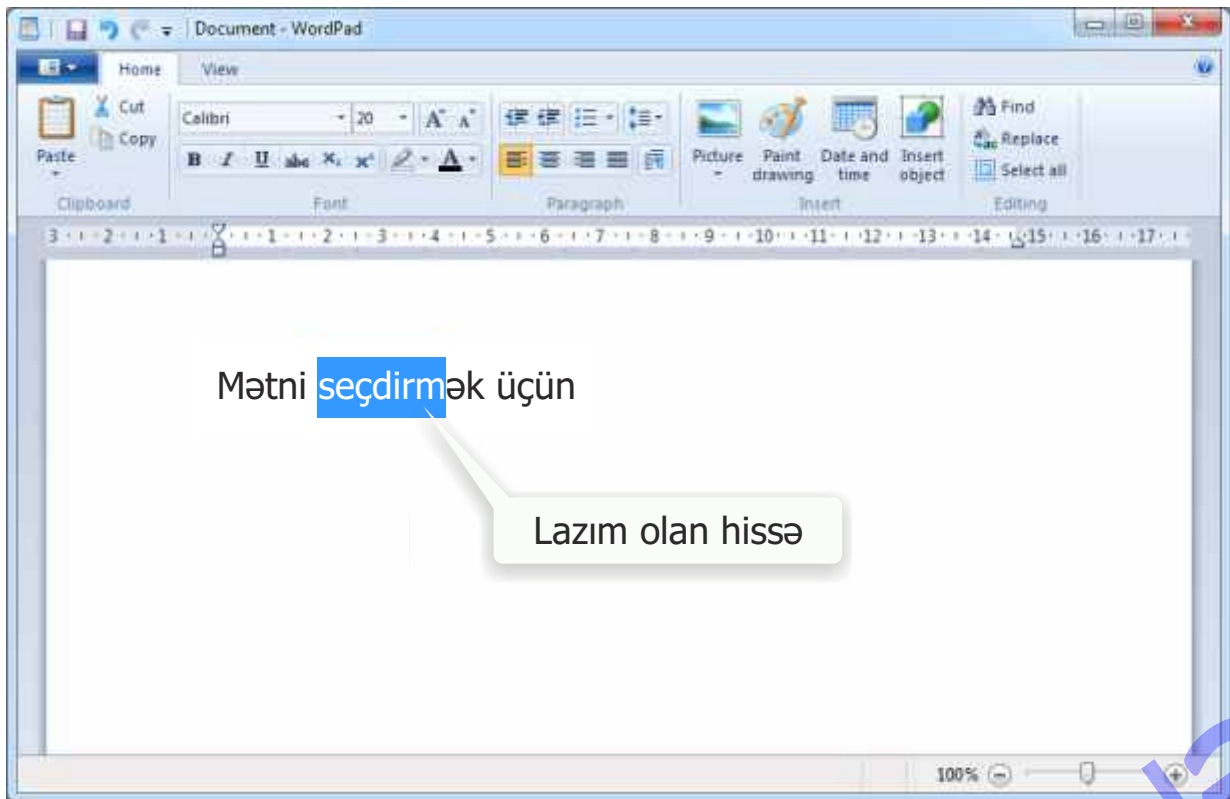
- 1 Mətnlərin kompüterdə yığılmasının əl ilə yazılmasından hansı üstün cəhətləri var?
- 2 **Delete** klavişindən istifadə etmədən mətnə düzəliş etmək olarmı?

22. MƏTNİN FORMATLANMASI

Mətnin müəyyən şəklə salınması **mətnin formatlanması** adlanır.

Mətni seçdirmək üçün siçanın göstəricisini lazım olan hissənin əvvəlinə gətirin. Sol düyməni basılı saxlayaraq siçanı seçdiriləcək hissənin axırına doğru hərəkət etdirin.

Kompüterdə mətni formatlamaq üçün müəyyən alətlər var. Bu alətlərin bir hissəsi mətn redaktorunun alətlər zolağında yerləşdirilib.

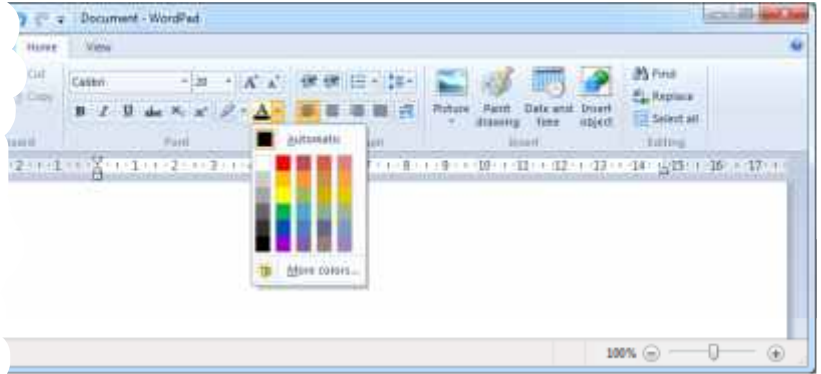
Hərflərin rəngini dəyişmək üçün alətlər zolağındakı düyməsini çıqqıldatmaq və açılan siyahıdan lazım olan rəngi seçmək lazımdır.

Açar sözlər

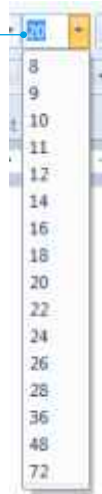
Formatlama
Hərflərin ölçüsü
Hərflərin rəngi
Hərflərin forması
Mətnin seçdirilməsi

Sözün hərflərini **qırmızı** etmək üçün açılan siyahıdan hansı sətiri seçmək lazımdır?

Mətndə hərflərin ölçüsünü dəyişmək üçün alətlər zolağında düyməsi çıqqıldadılır və açılan siyahıdan lazım olan ədəd seçilir.

Mətnin formasını dəyişmək üçün bu düymələrdən istifadə olunur.

Bu düymə basıldıqda hərflər qalın yazılır.

Bu düymə basıldıqda hərflərin altından xətt çəkilir.

Bu düymə basıldıqda hərflər maili yazılır.

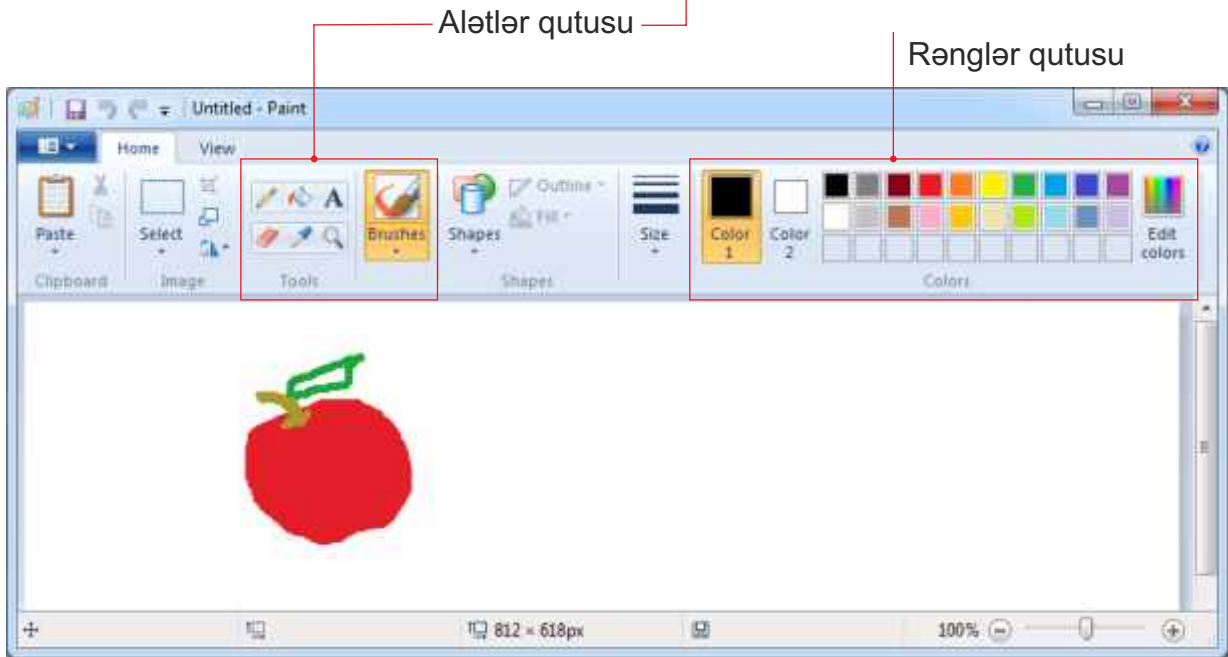
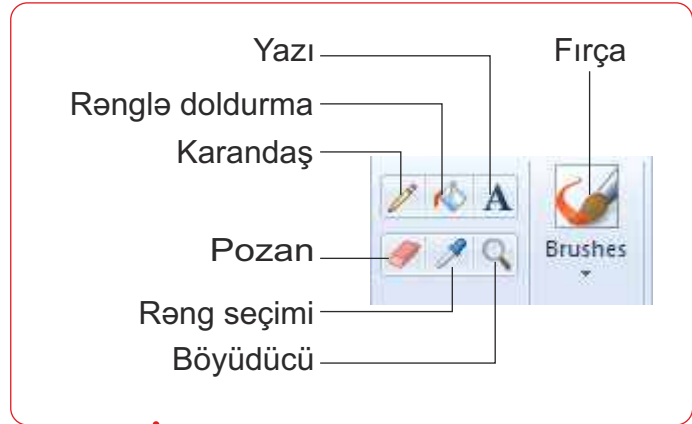
Nə üçün hərfləri müxtəlif ölçüdə, rəngdə, formada yazırlar?

Novruz bayramınız mübarək!

23. QRAFİK REDAKTOR

Kompüterdə şəkil çəkmək və onu dəyişdirmək üçün **qrafik redaktor** adlanan proqramlardan istifadə olunur.

Belə redaktorlardan biri də **Paint** proqramıdır.

Rəsm üçün lazım olan alətlər proqram pəncərəsinin sol hissəsindəki **alətlər qutusunda** yerləşir.

Pəncərənin yuxarısında **rənglər qutusu**, yaxud **palitra** yerləşir. Rənglər qutusundan alətlərin rəngi və qapalı sahəni boyamaq üçün rənglər seçilir.

Çoxbucaqlı (üçbucaqlı, beşbucaqlı və s.) fiqurlar çəkmək üçün

alətindən istifadə etmək olar. Həmin alət qrupunda yerləşir.

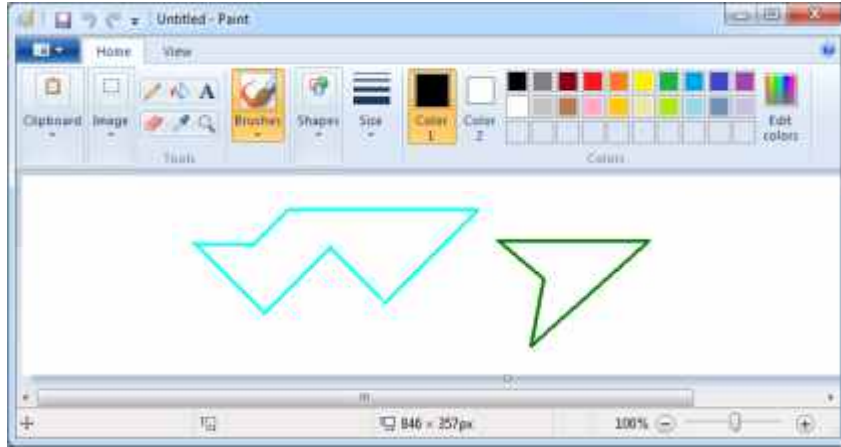

aləti seçilərək iş sahəsində əvvəlcə düz xətt çəkilir, sonra isə la-

zım olan yerlərdə nöqtələr qoyulur. Bu nöqtələr avtomatik olaraq xətlərlə birləşəcək. Fiquru qapamaq üçün sonuncu nöqtənin üzərində siçanın sol düyməsini ikiqat çıqqılatmaq lazımdır.

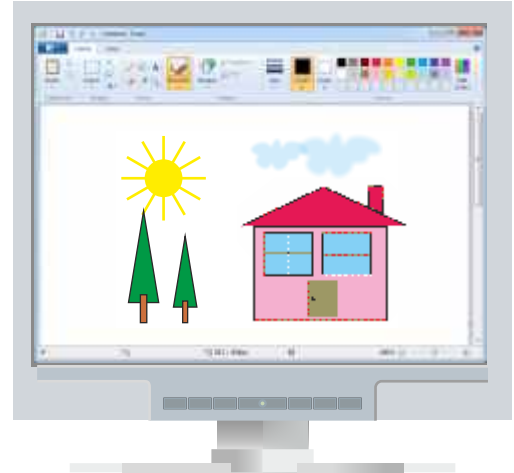
Açar sözlər

Qrafik redaktor
Paint proqramı
Alətlər qutusu
Rənglər qutusu

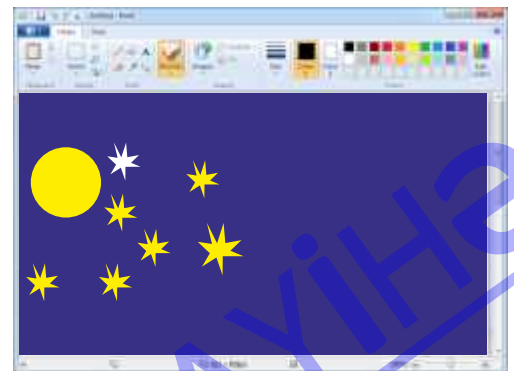

Tapşırıq

- 1 Şəklə bax. Ekranda nələr gördüyünü söylə. Bu şəkli çəkmək üçün hansı alətlərdən istifadə etmək olar?

- 2 Nigar yay gecələrinin birində göyə baxıb orada çoxlu ulduz gördü və fikirləşdi: "Nə gözəldir!" Səhər o, Paint proqramında belə bir şəkil çəkdi. Nigar bu şəkli çəkmək üçün hansı alətlərdən istifadə etmişdi?

24. MƏTNLİ ŞƏKİLLƏR

Paint programında şəkil çəkməklə bərabər yazı da yazmaq olar. Bunun üçün aləti nəzərdə tutulmuşdur. Bu aləti seçib, yazının yerləşəcəyi yeri müəyyənləşdirdikdən sonra **şriftlər bölümü** (Fonts) açılır.

Burada şriftin növünü, ölçüsünü, formasını seçmək olar. Bundan sonra mətnin özü klaviaturadan daxil edilir.

Açar sözlər

Şriftlər bölümü

Yazı aləti

Şriftlər bölümü

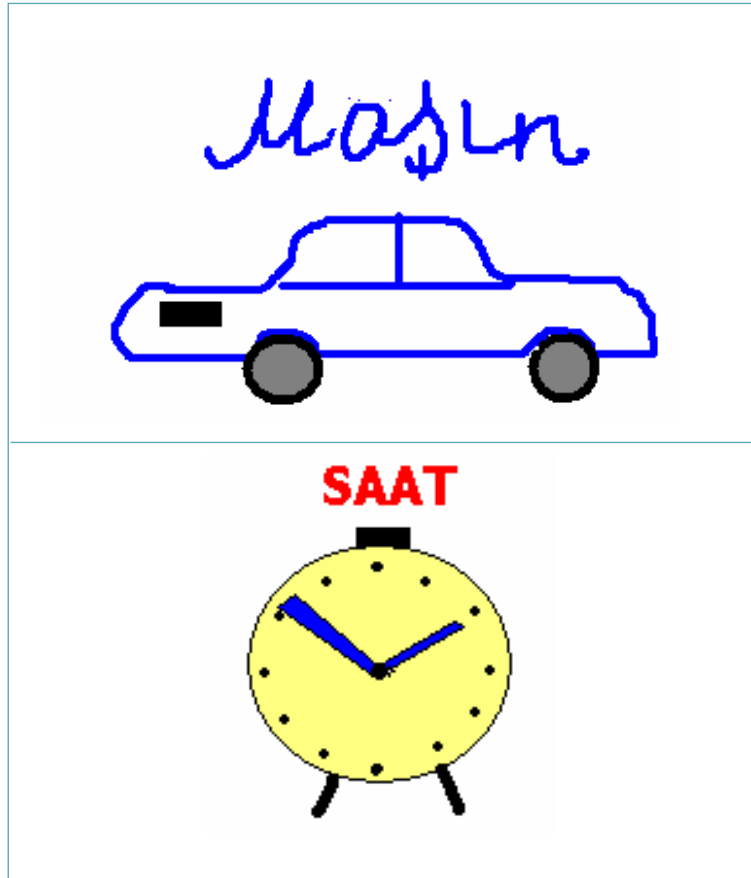

Şəklə yazı əlavə etmək üçün aşağıdakı algoritmi yerinə yetirmək lazımdır:

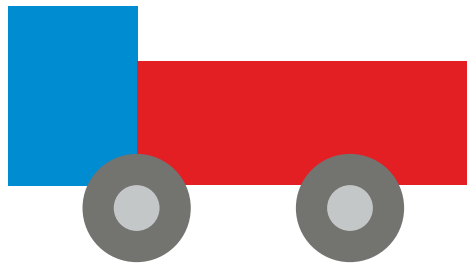
- 1 Hərflərin rəngini rənglər qutusunda seç
- 2 Siçanla alətini seç
- 3 İş sahəsində siçanın sol düyməsini basılı saxlayaraq düzbucaqlı sahə aç
- 4 Çərçivənin içində klaviatura vasitəsilə yazı yaz

Tapşırıq

- 1 Paint proqramında yazı yazmaq üçün daha hansı alətlərdən istifadə etmək olar?
- 2 Verilmiş şəkilləri kompüterdə çəkmək üçün hansı alətlərdən istifadə edilmişdir?

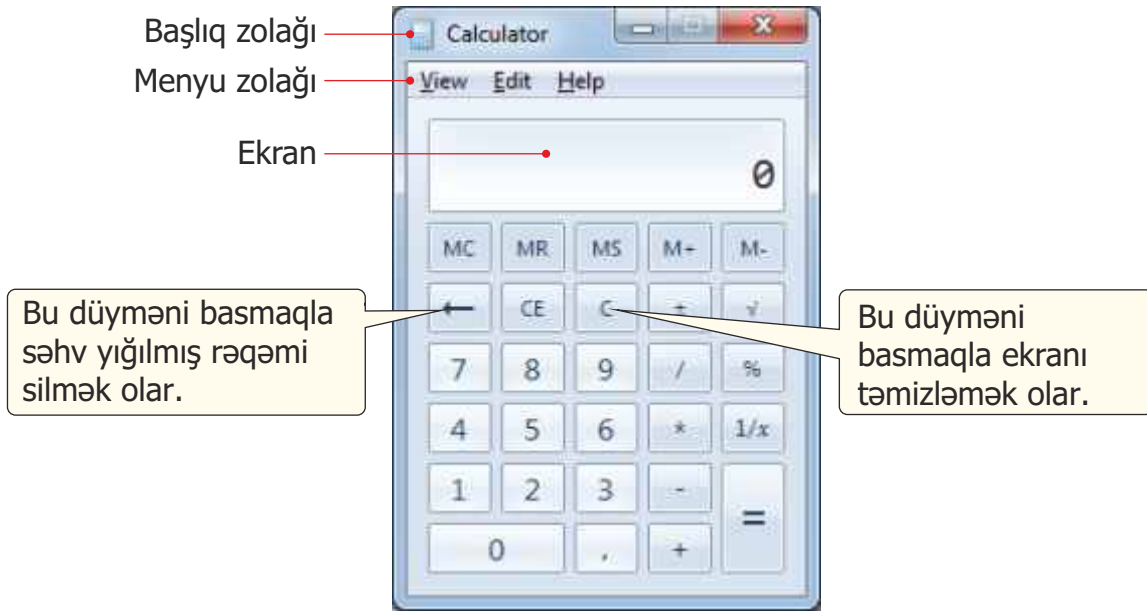
- 3 Şekli kompüterdə çəkmək üçün alqoritmi söylə.

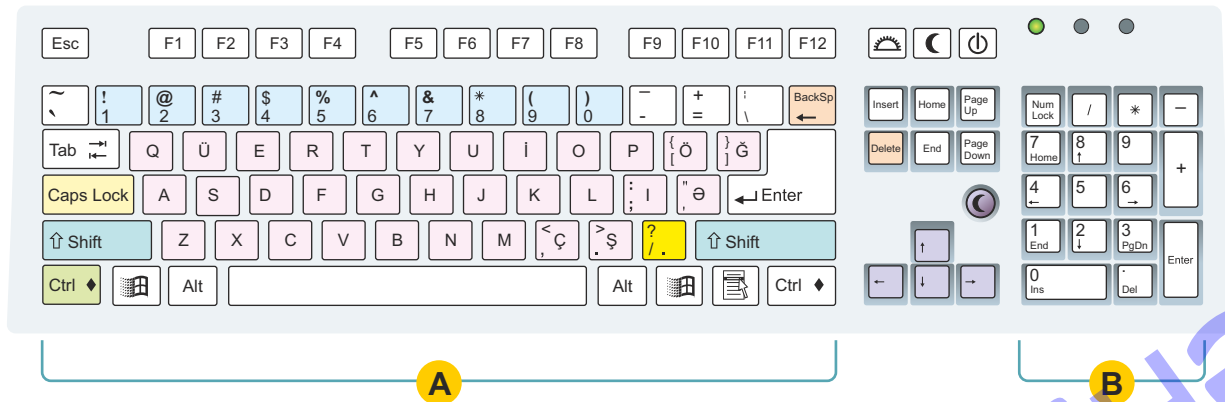
25. KALKULYATOR PROQRAMINDA HESABLAMALAR

Kompüterdə adi kalkulyatorun işini görən proqramlar vardır. Onlardan biri **Calculator** proqramıdır.

İş masasında proqramın pəncərəsini açmaq üçün siçanı sim-gəsinin üstündə ikiqat çıqqılatmaq lazımdır.

Calculator proqramında işləmək üçün klaviaturanın **B** bölümündəki klavişlərdən istifadə etmək olar.

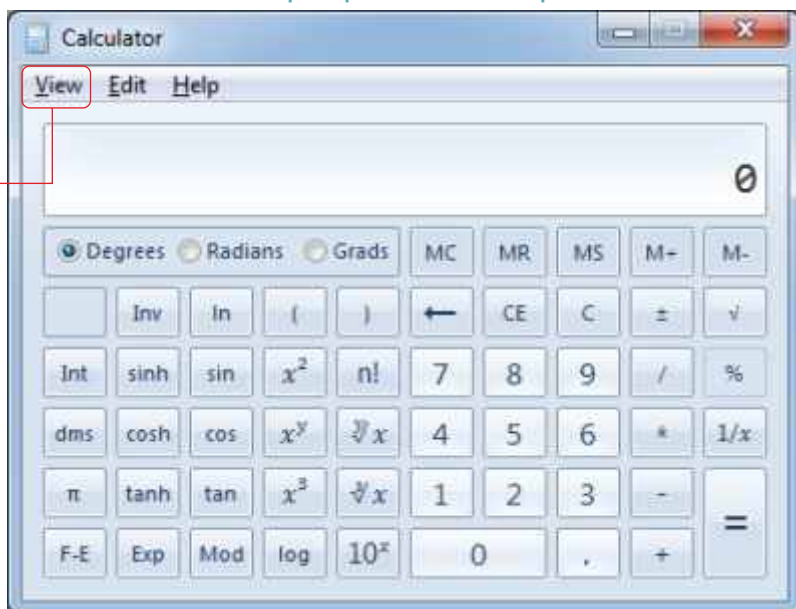
İnformatikada vurma (*) və bölmə (/) əməlinin yazılışı riyaziyyatdakı yazılışından fərqlidir.

Calculator proqramında sizə gələcəkdə lazım olacaq başqa riyazi əməlləri də yerinə yetirmək olar. Bu məqsədlə proqramın pəncərəsini genişləndirmək lazımdır.

Calculator proqramının tam pəncərəsi

Bu komanda vasitəsilə proqramın pəncərəsinin görünüşünü dəyişmək olar.

Tapşırıq

- 1 Calculator proqramında işləmək üçün klaviaturanın hansı klavişlərindən istifadə etmək olar?
- 2 Calculator proqramında verilmiş düymələri ardıcıl çıqqıldatdıqda hansı cavab alınar?
 - a)
 - b)
- 3 Cib kalkulyatoru və kompüterdəki Calculator proqramının oxşar və fərqli cəhətlərini söylə.

SUAL VƏ TAPŞIRIQLAR

1. Kompüter nə üçün lazımdır və ondan haralarda istifadə olunur?
2. Aşağıdakı obyektləri nə birləşdirir?

3. Kompüterdə işləyərkən nə üçün təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək lazımdır?
4. Kompüterin əsas hissələrini sadala.
5. Kompüterdə mətni hansı proqramda yığmaq olar?
6. Aşağıdakı mətni oxu və suala cavab ver. Hər bir cümlədə mətni formatlamaq üçün nədən istifadə olunub?

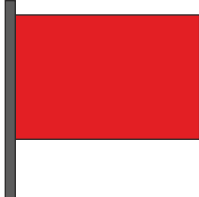
Təbrik edirik!

Sən artıq ikinci sinfi bitirirsən!

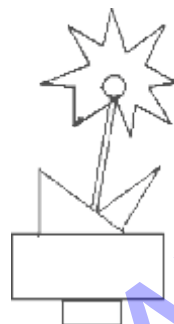
Sənə uğurlar diləyirik!

7. Qrafik redaktorun alətlər qutusunda hansı alətlər var?

8. Kompüterdə bayraq çəkmək üçün alqoritmi söylə.

9. Aşağıdakı şəkli kompüterdə çəkmək üçün hansı alətlərdən istifadə etmək olar?

BURAXILIŞ MƏLUMATI

İNFORMATİKA – 2

Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
İnformatika fənni üzrə dərslik

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:

İsmayıl Calal oğlu Sadıqov
Naidə Rizvan qızı İsayeva

Dil redaktoru
Nəşriyyat redaktoru
Bədii redaktor
Texniki redaktor
Dizayner
Rəssamlar
Korrektor

Kəmalə Cəfərli
Kəmalə Abbasova, Nailə Allahverdiyeva
Tələh Məlikov
Zeynal İsayev
Tələh Məlikov
Məzahir Hüseynov, Elmir Məmmədov
Aqşin Məsimov

© **Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi (qrif nömrəsi: 2018-011)**

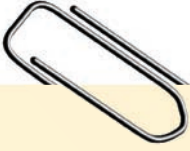
Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 6,75. Fiziki çap vərəqi 8. Səhifə sayı 64.
Kağız formatı 57×82 $\frac{1}{8}$. Ofset kağızı. Məktəb qarnituru. Ofset çapı.
Tirajı 0. Pulsuz. Bakı – 2021.

“Bakı” nəşriyyatı
Bakı, AZ 1001, H.Seyidbəyli küç. 30

LAYIHƏ

Pulsuz

Əziz məktəbli !

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən bir dərs ilində istifadə üçün verilir. O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq, onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin. Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

LAYİHƏ